

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

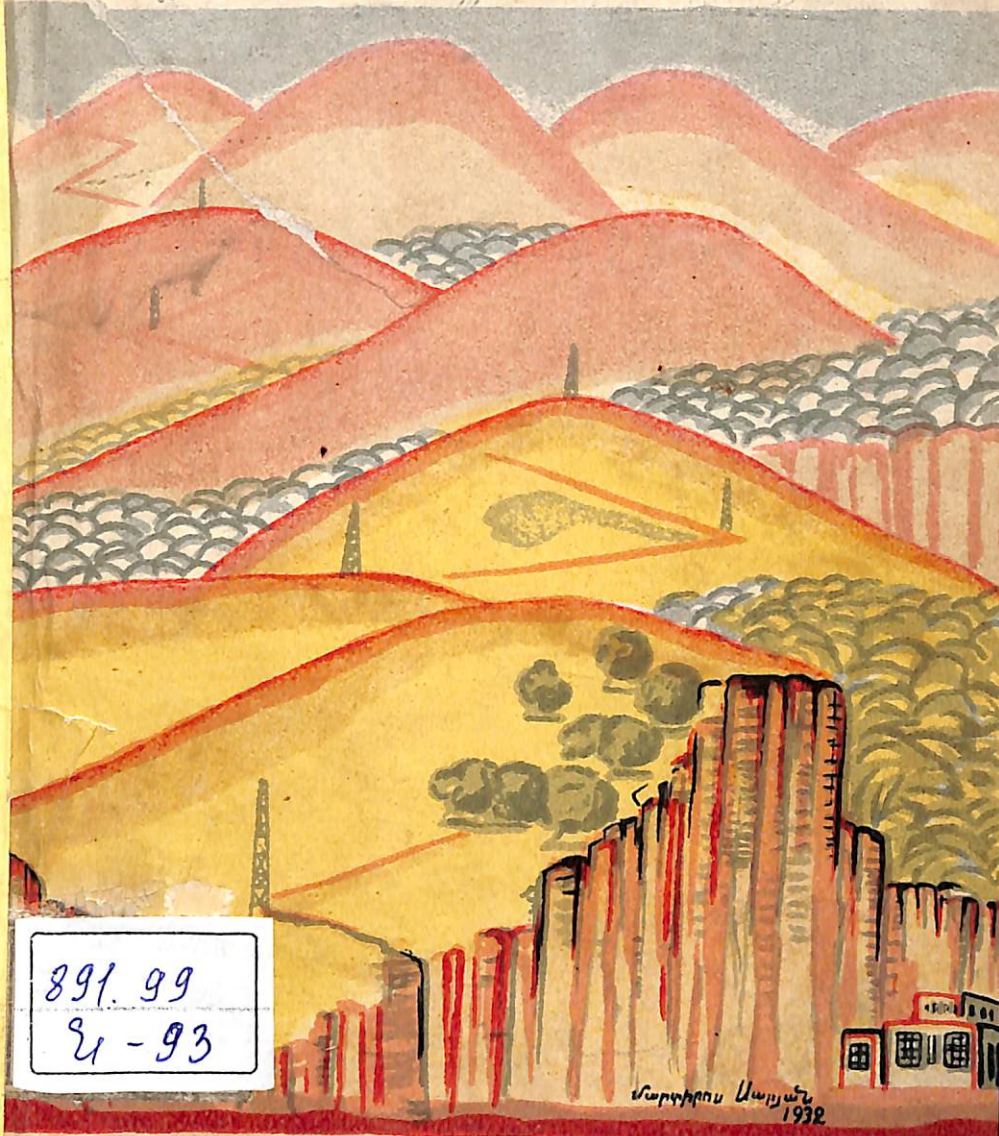
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՆՈՐԵՆՑ
ԼԻՐԻԿԱԿԱՆ ՖՐՈՆՏ

891. 99
Ն - 93

ՊԵՏՏՐԱՏ 1932 ՑԵՆԿԱՆ

6 NOV 2011

891.99

Q-93

u.m.

Mr. Catherine Hapthi
Lyon - 1932

ՀԱՂԱՐԵԱԿ ՆՈՐԵՆՑ - 8

Հաճախում է

իր աչք

ԼԻՐԻՔԱԿԱՆ ՖՐՈՆՏ - 8

(Բանասերգիայի 3-րդ գիրք)

(1930 — 1932)

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ — 1932

582

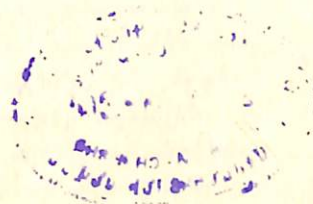
12 JUL 2013

46588

4586-55

ՆԱԽԵՐԳԱՆՔԻ ՓՈԽԱՐԵՆ

Ո Տ Ա Ր Կ Ա Թ Ը

ԻՄ «ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԳՐԲԻՆ»

Ահա չես տուն հմ դարձել
աշխատանքից՝ անընդուն,
և հուզական նոր դանձեր
շողշողում են իմ հոգում:
Հանքերից այն, քրտնաթոր
ուր հոգնել հմ և տըքնել,
մնացել են իմ սբտում
միայն վոսկու հատիկներ:

Ահա դարձել հմ չես տուն,
դանձերից իմ խնդության
և խոհերից իմաստուն
ուզում հմ ձեզ բաժին տալ,
իմ զավակներ, իմ չերգեր,
իմ պտուղներ աշնային,
վոր իմ արնով հմ չերկնել
և տվել մեր աշխարհին:

Սիրով մի խոր ու անձայն
չես շոյում հմ, փայփայում
վարսերը ձեր այս զեղձան,
ձեր հոգու խորքն հմ հայում.

ու... իմ սրտում կասկածի,
լեանդէի շէթեր են կաթում...
ձեր հոգու մեջ զգացի
ոտար հուշի խլրտում:

Տագնապում ե սիրտս հար
լեանդից այս նոր, նորածն...
մի թշնամի ե ոտար
ստինքից կաթ եք ծրծել...
Վճրտեղ ելիր, պահապան,
միտք իմ զգաստ, անհանդիստ,
վոր թշնամին գաղտնաբար
կաթ ե տվել զավակիս:

Թունափորումն այս սակաջն
թող անաղանգ դառնա քեզ,
վոր չերգերս հուղական,
անդաստիարակ մանկանց պես,
չթողնես դուքս, փողոցում,
առանց արթուն հսկումի,
և չլինի խանդը ցուրտ,
վոր հիմա չես զգում եմ:

Լ Ի Ր Ի Ք Ա Կ Ա Ն Ֆ Ր Ո Ն Տ

Լ Ի Ր Ի Ք Ա Կ Ա Ն Ֆ Ր Ո Ն Տ

Հավաքական կուռ կամքի պողպատե նոր հրաման,
կռվի բոլոր դաշտերում տեղաշարժ ե, զորաշարժ,
ընթանում են միշտ առաջ, խորանում դիրք, խրամատ,
միասնական դրոհ ե, միասնական մեծ արշավ:

Բարձրանում են հսկաներ, փոխում տեսքը մեր լերկրի,
ու նրանցով փոխվում ե ելուծվունը մեր կյանքի...
մեր ընթացքը արգելող թշնամական ձեռքերին
հատու հարվածն ե իջնում պողպատակուռ բանակի:

Քանդվում են արմատներ ցնցումներով, սուր ցավով,
վորպես ատամն ե քաշվում արմատահան ակցահով,
ցընցումները լերբ անցնեն՝ շուտով, շուտով անցավոր,
վերջին դիրքի վրա մեր դրոշակն ե ծածանում:

Դեռ ճակատներ կան համառ, դեռ կան խլրթին
ճակատներ,
քողված մեռնող աշխարհի ճահճախոտով, մամուռով,—
դա հույզերի, դա սրտի, ներաշխարհի ճակատն ե,
շառաչների դեմ հաճախ անտարբեր ու փակ դուռով:

Սակալն, ահա, դրոհի հարվածներից հաղթական՝
հաճանջում և թշնամին դեպի վերջին խրամատ,
ինչքան կուգե՝ թող լարի արնոտ դավեր ու թակարդ,
վերանում և հիմա նա, ապրում վերջին դրաման:

Այս հոյակապ բաղխումից, տեղաշարժից ընդհանուր,
ցընցըվում են սյուներիը մարդու ներքին հյուսթյան,
մարդն և փոխվում ժամե ժամ՝ ստանալով խթանում,
փոփոխումից ընդհանուր, վոր բերում և առույցան:

Հալածվում և թշնամին, վոր շատ անգամ անհրկատ
ապրում և մեր հույզերում ու յերբեմն գերում մեզ.
դեմ առ դեմ ենք պայքարում, լարում և ցանց ու ակնառ,
ու հերոս ես մեծանուն, թե հաղթում ես ինքդ քեզ:

—

Թ. Ա. Ն. Ա. Վ. Ա. Ս. Ա. Ն. Ա.

Ճերմակ, ճերմակ հախճապակի,—
փոքրիկ կլիանդրին իլիշի,
կլիանդրու առաջ՝ թանաքի
խստադեմ ու մուգ լիճը:

Դիտում, խորհում եմ ինքս ինձ,
դգում դերագուշն հաճույք,—
թվում և թե՛ դա Զագեսի
մանրանրկարն և անպաճույճ...

Գալարվում և ղեկավարի
արձանի հայացքի տակ
ջրի տարեքը վիթխարի,
փրփրուն, կոհակ-կոհակ:

Դառնում և նա շարժիչ ուժ,
դառնում և լույս ու կրակ,
լորբոքում կամք ու աշխույժ,
փոփոխում մեր կյանքն արագ:

Դառնում և միս ու արյուն
պատգամը ղեկավարի...
Նրա արձանը հրահրում,
հրահանգում և այստեղ վերից...

Յեւ յամեն մի տող գրելիս՝
նայում եմ նրա կիսանդրուն,
մտքերիս խուրձերը խոփ
նրա հալացքով սանրում:

Պարզում եմ չես ինձ ինքս,—
ինչպես այնտեղ, Զաքեսում,
այստեղ ել նայվածքն իր խիստ
միևնույն բանն է ասում:

Այստեղ ել տողերով չերգիս
թող ուժ և ջերմութուն դառնա,
դառնա լույս, ընթացք տա կյանքին՝
Զաքեսի մանրանրկաբն այս...

Ճերմակ, ճերմակ հախճապակի,
փոքրիկ կիսանդրին Իլիչի,
կիսանդրու առաջ՝ թանաքի
ուժերով հղի լիճը:

Յեղնում են նրանից տողեր,
վոթպես հոսանքն ուժի, լույսի,
կառուցման չերգով վողողեն
և շարժեն ուղեղ ու սիրտ:

Մ Ո Լ Ե Ս Ո Տ Ը

Վոսկեգլուխ հասկեր՝ դեղձան մազով,
դեփյուռներ չերգով ծածան-ծածան...
Համայնական հնձի չերգը այսօր,
սրտիս անծայրածիր արտից անցավ:

Յեւ, չեւ, վոր չես նույնպես հընձեմ
իմ չերգերի բերքը համայնական.
տեսա՝ կային խուրձեր, չերգի խուրձեր,
վորոնք իմը չեյին, վոչ ինձ համար չերգած:

Վոսկեհատիկ հասկեր՝ շեկ ցորենով հղի,
վորոմը կա արտում, մոլիխոտեր,
իմ չերգի մեջ, ահա, վորոմի պես դեղին,
այդ տողերը ոտաբ որորվում են, ո՛, դեռ:

Ահա հնձից հետո՝ աշնանացան,
մաքուր հատիկ է պետք, սերմը՝ զտուն...
Սիրտս աղմկում է մեքենաձայն,
կատարվում է հուլի, չերգի զտում:

Ն Ի Ր Ի Կ Ա Ն

Իմ չերգերում բաբախում ե իմ սիրտը,
 իմ արյունն ե կարկաշում իմ չերգերում.
 բայց իմ սիրտը արդեթք միայն մի սիրտ ե,
 ե այդ սրտում միայն իմ խնդն ե չեռում,
 կամ տխրության վաշակչանները անցողիկ,
 վաշակչանները մաքառողի, թախծողի:

Ո՛վ իմ մոտիկ, կամ հեռավոր ընկերս,
 չե՞ս զգում դու խլրտումը հուշերիդ,
 չերբ կարգում ես լիրիկական չերգերս.
 չե՞ս զգում դու մի ծանրություն ուսերիդ,
 մի ծանրություն, վոր ուսերից պոետի
 անցել ե իր չերգերին ու իր սրտին:

Մարտնչումի, կառուցումի ընկերս,
 իմ չերգերում յեթե դատը խորթ մի բան,
 դա քոնը չե, դա իմը չե, դա հետս
 հնից չեկած մնացորդ ե գաղտնապահ,
 վոր հավում ե, վոր կորչում ե սրից ուր
 վոգեմիտիման ընթացքի մեջ այս ցնցող:

Յես քամում եմ, յես դտում եմ հուշերս
 իմաստության, կուրդ կամքի քամիչով,
 ու տալիս եմ միտքս, կամքս ու սերս
 մեծ կառուցման պայքարներին անգիջում,
 թե իմ չերգում խորթ մի բան ե սպրդում,
 այդ ել քամիր, ընկեր, այդ ել դո՛ւր դու:

Ս Ր Ն Գ Ի Ս Ա Ս Ի Ն

Ա Լ Ա Ջ Ա Ն Ի Ն

Ո՛, հաճախ ինձ կշտամբում են,
 վոր չերգեր եմ գրում լիրիկ,
 վոր չերբեք չեկքի ճամբում իմ
 չես վոտքս ուղիղ չերբ:

Յես հաճախ, հաճախ խորհել եմ,
 խոհեր եմ ունեցել ալրող,
 ու ծանր, ծանր այդ խոհերը
 հոսել են իմ գրչի ծալքով:

Յեղել են, պահեր չեղել են,
 վոր ինձ զգացել եմ նվաստ,
 վոր իբր ուղիս շեղել եմ,
 կամ թողել եմ արշավ ու վաղք:

Դրա համար յերբեմն չեղել եմ՝
 բնական իմ ձայնը թողած,
 չես աչեպես սուր ճչացել եմ,
 վոր ինձ ե թվացել տհաճ:

Իմ չերգերում բաբախում ե իմ սիրտը,
 իմ արյունն ե կարկաչում իմ չերգերում.
 Բայց իմ սիրտը արդյ՞՞ք միայն մի սիրտ ե,
 ե այդ սրտում միայն իմ խինդն ե չեռում,
 կամ տխրության վաշտկաները անցողիկ,
 վաշտկաները մաքառողի, թախծողի:

Ո՛վ իմ մոտիկ, կամ հեռավոր ընկերս,
 չի՞ս դգում դու խլրտումը հուշերիդ,
 չերբ կարգում ես լիբիկական չերգերս.
 չի՞ս դգում դու մի ծանրություն ուսերիդ,
 մի ծանրություն, վոր ուսերից պոետի
 անցել ե իր չերգերին ու իր սրտին:

Մարտնչումի, կառուցումի ընկերս,
 իմ չերգերում յեթե գտար խորթ մի բան,
 դա քոնը չե, դա իմը չե, դա հետս
 հնից չեկած մնացորդ ե գաղտնապահ,
 վոր հալվում ե, վոր կորչում ե որից որ
 վոգեփոխման ընթացքի մեջ այս ցնցող:

Յես քամում եմ, յես գտում եմ հուշերս
 իմաստության, կովող կամքի քամիչով,
 ու տալիս եմ մխոքս, կամքս ու սերս
 մեծ կառուցման պաշտարներին անդլիշում,
 թե իմ չերգում խորթ մի բան ե սպրդում,
 այդ ել քամիր, ընկեր, այդ ել զտիր դու:

Ո՛, հաճախ ինձ կշտամբում են,
 վոր չերգեր եմ գրում լիրիկ,
 վոր չերբեք չեքի ճամբում իմ
 յես վոտքս ուղիղ չգրի:

Յես հաճախ, հաճախ խորհել եմ,
 խոհեք եմ ունեցել այրող,
 ու ծանր, ծանր այդ խոհերը
 հոսել են իմ գրչի ծայրով:

Յեղել են, պահեք չեղել են,
 վոր ինձ զգացել եմ նվաստ,
 վոր իբր ուղիս շեղել եմ,
 կամ թողել եմ արշավ ու վաղք:

Դրա համար յերբեմն չեղել եմ՝
 բնական իմ ձայնը թողած,
 յես այնպես սուր ճշացել եմ,
 վոր ինձ ե թվացել տհաճ:

Թողած շառաչուն ջրերը,
չերգել եմ առունները ջինջ,
չերգիս աճումը ջրել եմ
հույզերով մաքրաջուր, վճիտ:

Բայց չե՞ վոր հենց այդ առուն ել
թափվում ե ան մեծ հորձանքում,
վոր ջրերը առնում ենք,
լույսի չենք վերածում կյանքում:

Թողած պղնձե փողերը,
թողած շեփորը շառաչուն,
սրնգով չես ներբողել եմ
նոր կյանքը՝ չեղնող, հաբաճուն:

Իմ չերգն ել հենց դա նույն չերգն ե,
չերգված մի ուրիշ գործիքով,
նույն պալքաբն եներան չերկնել,
նույն կովի համար, նույն ճիգով:

Մի նայեք լիրիկ ձայնին իմ,
նայեցեք իմ չերգի վոգուհ՝
համահնչուն ձեր ձայներին,
մեր ամենքի աչս համերգում:

Յ Ե Ր Գ Ը

Անտիպատր, անտիական մեծ բանաստեղծ,
դեռ լսում եմ չես քո չերգը՝ խնդության ճիշ,
վոր հոսում ե անպես հստակ, անպես անեղծ,
հազարավոր տաբլիսների մուժի միջից:

Նման ե քո չերգը խարտյաշ, վճիտ մանկան
ան առաջին կանչին ցնծուն, բերկրալի, դոհ,
վոր թողնում ե սրտանց, չերք առաջին անգամ
խաղալիք ե տեսնում, չերջանկանում հոգով:

Արևի շուրջ քանի՜, քանի՜ հազար անգամ
չերկրադուհը շրջեց ինքնահոլով, խրթին,
մեռավ քանի՜ սերունդ, վորքան ձայներ հանգան,
բայց քո չերգը հասավ այս մեծ՝ մեր սերըդին:

Ջաղացքարի ան առաջին պտույտի մեջ
չերջանկության մի նոր դարադուխ տեսար,
ե քո սիրտը աճեց, բացվեց լուսեառեչ,
ե ունեցար հույզեր, հույզեր հազար տեսար:

Ու չերկնեցիր չերգդ ե պարզ, ե միամիտ,
այդ պարզության մեջ իսկ խորիմաստ ու հզոր.
ու քո չերգով՝ ահա, դարեր հետո, դարիդ
ամբողջ տեսչը, շունչը հասկանում եմ այսօր:

Քո այդ չերգից հետո, ջրաղացի առթած
խնդությունից հետո, վերքան մահ ու անկում,
քանի՜ վերելք, վայրենջք ու մաքտեբ սրաբրած
հորովվեցին արնով և արցունքով կյանքում,—

Մինչև մարդը հասավ այս անցերկրորդ կովին,
այս վերելքին՝ դեպի նոր, անարցունք մի կյանք.
այդ մենք, այդ մենք բացինք այս սահմանում մի վին,
այդ մենք ճորտության դեմ վերջին մարտի լեկանք:

Մարմնավորվում ե նա՝ մեր արյունով, մսով,
անցած հազարավոր տարիների մտրդկանդ
մեծ յերազը ահա, արմատանում հզոր,
հին Մոլոխի սրտին վերջին սուրբ զարկած:

Ո, Անտիպատր, նա մեծ ե, անչափելի,
վոչ թե այն գետափի ջրաղացի պես մի բան,—
առաջին կայանն և նա նոր ճամբաների,
վորով արշավում ե յերթը նոր մարդկութան:

Քո ջրաղացը փոքր եր, նույնպես ապրումը քո,
բայց նրա դեմ յերգը քո վորոտում ե մեծ,
իսկ այս նոր կյանքի կերտումը քրտինքով,
այնքան վիթխարի չե, իսկ մեր յերգը՝ տխուր:

Վոչ թե նվաստացումն և մեր ձախը բանտել,
չեվ վոչ հոգնածությունն և մեր յերգը խեղդում,
ո, վոչ, մենք ել մեծ ենք՝ ձեր մեծության հանդեպ,
բայց մեր գործի հանդեպ՝ մեր չերգն և թվում թույլ:

Այնքան մեծ ե գործը, ճակատն այնպես և լաչն,
հերոսությունն այնպես ընդհանուր և ցնցող՝
հաղար տարիների կուտակումից չեւած,—
այս գործը նախ պետք ե, պետք ե յերգել գործով:

Բացվում ես, առավոտ, սիրելի աչքի պես,
և աչքքան ցնծութուն կա այդ թարմ հայայքում,
կան հուլիներ խլրտուն, կամքեր կան դիմացկուն,
կրքեր կան մաքառող, խոհեր կան հեռատես:

Տեսնում եմ, առավոտ, լեռ քո ջինջ հայելում
մի ամբողջ աշխարհի կերտումը—նոր աշխարհ.
բարձունքներ կան հսկա, սլացիկ, վորպես փառք,
ծավալներ աներիդ՝ թռչքներ հմայելու:

Յեղնում ե, առավոտ, նոր մարդը պայքարով,
կերտում ե բարձունքներ և ինքը բարձրանում.
մարդը Մարդ ե արդեն, հերոս ե բարձրանուն,
հոգին իր խոյանք ե և կամքը՝ մաքառող:

Բացվում ես, առավոտ, սիրելի աչքի պես,
մարտ ու սեր և իղձեր կան քո թարմ հայայքում,
իղձերը ծաղկում են, սերերը հիացնում,
մարտերը վճռում են ու դու խոր ժպտում ես:

Հոկտեմբերյան որերի արյան պես, վոր ծերացած,
հին աշխարհին նոր կյանքի առավոտը հռչակեց,
դուրս են հորդում այս տոհմն, Հոկտեմբերյան
տարեդարձ,
դրոշները փողփողուն, կարմիր-կարմիր լաշակներ:

Լաշակների ծաղքերում, կարմիր-կարմիր դրքի պես,
պայքարների մեծ վեպը վերապրում ե և հուզում.
Քամին եջերն ե թերթում ու կարդում եմ հիմա լեռ՝
նոր աշխարհի հաղթանակ, հին աշխարհի փլուզում:

Հոկտեմբերյան քանդումի կամքը այսօր խտացած
ստեղծագործ կամքի մեջ՝ նոր աշխարհն և կառուցում.
ու Լենինյան բանակի հատվածները համընթաց
ավետում են աշխարհին նոր հաղթանակ ու ցնցում:

Ու թվում ե ինձ, ահա՛ լաշակների փողփողուն
այս հորձանքը խնդության, հաղթանակի ժպիտն ե,
վոր մեր կյանքի հոյակապ պայծառ դեմքն ե վողողում,
նոր աշխարհի դարբասից, լերը արդեն ներս ենք մտել:

ԱՏԵԼՈՒԹՅԱՆ ԼԻՐԻԿԱ

Սիրտ, աչքան քնքուշ ես, սիրառատ,
սիրտ, խլրատուն հույզերի հեյզեր,
բիրտ ատելությամբ այսոր վառված՝
բիրտ քենը թող դառնա քեզ սեր:

Թող դեղին թույնը մահաբաղձ,
թող քենը չեռա դառնահամ—
վոխ, վրեժ, կռվի կերք ու մաղձ
վոխերիմ չերգեր թող դառնան:

Թույն չեղիր անցյալի համար,
թույն չեղիր, մահ՝ թշնամուն մեր,
դու չեղի մրգահաս ամառ,
դու դարձիր թշնամուն ձմեռ:

Հուր ես դու և նորն ես ձուլում,
հուր չեղիր՝ անցյալը խանձիր,
սուր չեղիք, խրվիր անցյալում,
սուր չեղիր, դաժան, մահաձիրն:

Մահ չեղիր հնի համար դու,
մահ չեղիր, վոր կյանքը աճի.
ջահ չեղիր՝ նորին լուսատու,
ջահ՝ հնի թաղման ճաճանչիր:

Սիրտ, լիրիկ ես չեղել, սիրառատ,
սիրտ, սիրո, խընդության հեյզեր,
բիրտ ատելությամբ այսոր վառված՝
բիրտ վոխը թող դառնա քեզ սեր:

Փ Ր Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն Ը

Դիտում եմ գլուխդ վոսկեզանգուր
և աչքերդ՝ արշալույսներ չերկու...
և չես հասկանում եմ, վոր մի անգուլթ,
մի անամոք թախիծ ե հեկեկում,—
թեահատ մի կարոտ կա քո կյանքում,
վոր սբտումդ միշտ իր չերգն ե չերգում:

Թող լինի, թող լինի նա անկատար,
թքիր դու թախիծին ու մաղձին,
թող քո կամքը, կամքը՝ վորպես թարթառ,
ջրասուչդ անի ցավդ հնածին
և քո կյանքը շպրտի անվըթար
մեր ափը՝ չեւթի, կառուցման, հնձի:

Միայն, այդ միայն կբուժե հոգիդ,
կլեցվես ահեղ վրեժով մի դու,
մեկամաղձության փոխարեն՝ կրկին
պալքարի, կովի չեբզը քո սբտում
պիտի վորոտա, պիտի մըրկի
անասնձ մի ցասում և կյանքդ թընդուն
խառնե մեր կովի հոոր հորձանքին:

Միայն ամենքով և ամենքի հետ
կգառնա կամքդ վճռական, ամուր.
Թող անհատական ամեն արահետ,
ընթացիր մեր լայն ճամբով ընդհանուր,
չերբ ամբողջի մեջ քոնը կռահես՝
քո կամքը կզգա մի նոր խթանում:

Յերբ զգաս, զգաս, վոր զարկդ հատու՝
մեր միասնական բռունցքների մեջ՝
կյանքի խոցերի կծիկն ե քանդում,—
քո սբտում կրկին կբացվի նոր եջ՝
կովի, կառուցման, սիրո մի անդուլ՝
նոր հմայքներով լեցուն չեւեմեջ:

Յերբ կամքդ, կյանքդ իր մասը բերի
այս մեր ընդհանուր, մեծ կատարումին,—
սբտիդ զարկված այն իղձը թերի
կթվա չնչին, և հազար ու մի
իղձեր կկանչեն քեզ նոր ափերից՝
առանց տանջանքի և դալարումի:

Ա Չ Ք Ե Ր Ը

Այնքան խիստ կա քո աչքերում,
վոր թաղված ե տխրության տակ,—
ինչպես հատակ, վճիտ լճակ,
վորի դեմքին՝ քամին բերում,
փռու Քող ե քաշում բարակ:

Վառվում ե, տես, մեր որերում
նոր կյանքի մի նոր արեգակ,
մեր ամենքիս կրճերի տակ
պայքարելու կիրքն ե չեռում
և կերտելու տենչը անհագ:

Այս որերում հրահրուն՝
կըրճիդ տակից սիրտդ արագ
թող խնդության թափով վայրագ
քո աչքերից վանե հեռու
տխրության այդ քողը բարակ:

Ս Ի Ր Ո Յ Ե Ր Գ

Հաղթանակի տարեդարձ, ցնծության տոն, ցնծություն,
Հոկտեմբերը աշխարհին՝ նոր առավոտ, ալգարաց.
ամբողջ աշխարհն ե ցնծում, չես եմ ցնծում, ցնծա դու
և ցնծությամբ սբտիս դեմ սիրո առավոտը բաց:

Թող ցնծության այս տոնին վոչ մի ստվեր մեր
սբտում
մեր խնդության լույսերի ծփանքները չաղտաի,
միայն կովի կրակով բոցավառվենք չես ու դու,
այլենք բոլոր թերերը չեբաղանքի, կարոտի:

Հոկտեմբերը թող հորդի մեր սբտի մեջ և արջան,
համահնչուն բաբախե սիրո չեբակն որվա հետ,
թող անձնական իմ սեբը, լիբիկ չեբգերս անվարան
այս տոնական ծփանքին ձուլվեն անդարձ, թերթ առ
թերթ:

Ու թող նեբքին կրակից՝ դեմքիդ վառվեն ժպիտներ,
դրոշների նման այս, վոր ծփում են քաղաքում.
դրոշների ծփանքը, վոր մեր կյանքի ժպիտն ե,
պայքարներով ե սընվում և արյունով ե ծաղկում:

Բ Ն Ո Ւ Թ Յ Ա Ն Յ Ե Ր Գ Ը

Ե Դ Ո Ւ Ա Ր Դ Ի Ն

Յերազեկ եմ լես մի ուր
այս լեռների գմբուխտը,
Ժաչուները այս ահավոր,
դեղին, դեղին այս տուղտը,
ծաղիկները՝ բույր ու շող,
կանաչները՝ թավիշե,
առվակները՝ սեր հուշող, —
սաբի վրա պարզ գիշեր:

Բայց իմ հողին, իմ հողին՝
աբրշխ ուրիշ մի չերգով,
սլանում ե մոլեգին
այս հաճույքի չեղերքով, —
վոթական ահեղ մի բաղե,
թողած անհուն մի գետին,
սուր սլացքովն իբ վաղե,
ուղիղ զարկե մի կետի...

Կխաղաղվես, իմ հողի,
շահթասըլաց իմ բաղե,
չերբ կյանքն առանց մորմոքի՝
դաշտերում իսկ ավաղե
տրոփե մի խնդուծչան,
չերջանկուծչան մի դարկով...
Հիմա ահեղ դրդա
պաշտարի մեջ քո յերգով:

Կանդերադառնամ լես մի ուր
այս լեռների գմբուխտին,
Ժաչուերին այս ահավոր,
դեղին, դեղին այս տուղտին,
ծաղիկներին՝ բույր ու շող,
կանաչներին՝ թավիշե,
առվակներին՝ սեր հուշող, —
սաբի վրա պարզ գիշեր:

—

ԿԱՌՈՒՑՈՂԻ ԼԻՐԻԿԱՆ

ՃԵՐՄԱԿ ԿՏԱՎԸ

Տարիներ են անցել հերոսական, վարար,
և աճել և կլանքը, փռվել հասուն, փողփող.
տարիներ են անցնում որվա նման արագ,
և որվա մեջ տարին խտանում և ամբողջ:

Յեվ աճն այնքան և բարձր, թափն այնչափ և արագ,
սիլ ժամանակ ունի՞ դառնա նայի լետե...
Բայց լիս հիշում եմ միշտ, վոր տարիներ առաջ
սրտիս վրա մի բան ճերմակ ստվեր նետեց...

Դա ստվեր չէր, փայլ եթ, բացվող պատուհանից՝
վորպես արևի շողք, վորպես մի շերտ լույսի, --
այն առաջին կտավն, վոր մեքենան հանեց,
հպարտորեն կապեց լերկրիս արնոտ ուսին:

Ու լերդեցի լիս պարզ ցոլացումն այդ դեռթող,
ճերմակ այդ կտավը, կտափն այդ հասարակ,
և նոր որեր լեկան խորհրդային ռիթմով, -
հերոսութունն ու կամք՝ հզոր, բանակ-բանակ...

Ու բարձրացան շենքեր, ու շէականեր անդուլ
յերկաթավոր որեր ավետեցին շռալ,
գալարվեցին կապույտ առուները հանդում,
ու վառվեցին լույսե՜ր քաղաքների վրա...

Բայց իմ սրտում մնաց անջնջելի, վառ-վառ,
ճերմակ փայլը՝ ճերմակ աչք կտավի.
տեսնում եմ չես փայլն աչք փողոցներում փռված
և աչքերում ժպտուն առուների ծավի:

—

Փ Ա Ր Տ Ե Ձ Ը

1.

Ժամը տասներկունսն եր, չերբ տուն դարձա.
չես հազվագեպ եմ գնում սինեմա...
քիչ բան եմ հիշում չես աչք ընդարձակ,
հատվող և հոսող պատկերից հիմա:

Հիշում եմ միայն մի ճերմակ վրան.
արշավող գնդի շտաբն եր կարծես.
նստած ելին լուռ: Սեղանի վրա
տարածված եր մի սպիտակ քարտեզ:

Մեկը ըզրորի հայացքը փնջած՝
սուր սեռեւ եր մի կետի, ինքն ել
խոհուն գծում եր... և լորպես միջատ,
մատիտն ածում եր սե-սե ձվիկներ:

Հենց աչք վալրկյանին, ծայրը մատիտի
քարտեզի վրա, չերբ ձուն եր գնում,
վրանը փոխվում եր մի ահեղ մարտի,
բանակը մի նոր քաղաք եր մտնում:

Սհա աչք, ինչ վոր հիշում եմ հիմա,
բայց գիտե՞ք ինչո՞ւ հենց աչք եմ հիշում,
և մոռացության քամին խորիմաստ
հենց աչք իմ մտքից հեռու չի քշում:

Ամեն իրիկուն, յերբ տուն եմ գառնում,
և յերբ անցնում ե հոգնությունն որվա,
մտքիս մեջ ամփոփ նոր կյանք ե առնում
մեր կառուցումը հարված առ հարված:

Ուղեղիս ճերմակ քարտեղի վրա
Հնգամյակն իր լալն վոստաջնն ե հինում...
Այնտեղ, ուր յերբեք չի վառվել կրակ,
սոցիալիստական քաղաք ե դնում:

Անհետանում են անապատ, ճահճուտ,
և անտառներ են ընկնում դարավոր,
անապատներում ծառեր են աճում,
և քաղաքներ են յեկնում արևոտ:

Գետերը իրենց ընթացքն են փոխում,
և կամըրջվում են ափերը նրանց.
նոր ու յերկաթե գծեր են սողում,
յերկրի ծալքերը միացնում իրար:

Յեվ այդպես ահա, այդպես ամեն ուր,
քարտեղի վրա նոր կետ ե կընքվում.
ու խտանում են կետերը այդ նոր,
ինչպես աստղերը անամպ յերկընքում:

Ե՛լ, մտքի անկանգ, խոլական թռիչք,
ալն, վոր տևում ե տարիներ, դարեր,
կարող ես դու մի վայրկյանում դնութիչ
եկրանի վրա ուղեղիս՝ շարեւ:

Բայց այդպես, այդպես հեշտ ու անխըռով
չի կերտվում կյանքը, ինչպես մի քարտեղ,
նա կառուցվում ե կատաղի կըռվով,
և կռիվ, վորքան, վորքան դու բարդ ես:

Ու վոչ թե, վոչ թե միայն քահակն ե,
միայն պատկերն ե, ձեն ե ելական,—
կյանքը փոխելու համար՝ բանականեր
մարտեր մղելու ասպարեղ յեկան:

Տեսնում եմ, զգում, շոշափում ահա
այդ նոր կառուցման իմաստը, դուցե
նա վոչ մի, վոչ մի քարտեղի վրա
չի կարող պատկեր ստանալ ու ձև:

Լուկ պետք ե կռվել, կռվելով մերվել
այդ նոր, հոյակապ ստեղծման գործին,
դեմ գործի մեջ սիրտ, միտք ու ներվեր,
զգալ հյությամբ ամեն շենք ու ծիլ:

Փոխվում ե վոչ թի միայն մի քարտեղ,
փոխվում ե կյանքը համայնապարփակ,
փոխվում ե մարդը, փոխվում ե անտես
աշխարհը մարդու, նրա կրծքի տակ:

Գործի վեհուկթյամբ մենք վոգեկորված,
դժվարուկթյան դեմ մղելով կռիվ,
տարված գործերով մանր ու առոյրյա,—
չերբեմն ամբողջը չենք տեսնում լրիվ:

Բացք, չերբ նայում ենք հստակ աչքերով
մեր նոր աշխարհին ամբողջ, լացնածիւր,
նրա վերելքին, ծաղկումին գերող,
չերեւելթներին պես-պես, նորածին,—

Անսահման, անհաղթ մի հպարտություն
ե հերոսության մի վեհ դպացում
համակում ե վողջ աշխարհը մարդու,
ե կառուցումը ել աբազադնում:

Ու դրա համար ամեն իրիկուն,
չերբ աշխատանքից չես տուն եմ գառնում,
մեր չերկրի չուն ու զեռը աղմըկում
քարտեղիս վրա նոր ձե են առնում:

Փ Ո Ղ Ո Ց Ը

Յես անցնում եմ ամեն որ նույն փողոցով,
չերկշաբ ծառերն փղջունում են ամեն որ
լեմ ակառջին առավոտյան խշշոցով
հաղարածայն չերգում են պարզ չերգ մի նոր:

Այս փողոցը, վորից ամեն, ամեն որ
չես անցնում եմ առույգ քալելով, սրտարաց,
նմանվում եմ մի բերանի ալեոր՝
ատամները սև ու խարխուլ ե թափած:

Անցքեր դեռ կան, վորից ատամն ե ընկած,
մնացել են շենքից միայն սև հեռքեր,
կան տնակներ կիսաքանդ ու ծուռ կըքած,
ատամի պես, ատամի պես վորդնկեր:

Բացք տեսնում եմ հիմա, սրտի բաբախով,
բարձրանում են մաքուր, վոսկի ատամներ,
ու բացվում են ժպտով, վորպես ուրախ որ,
պատուհաններ նոր՝ փողոցի վրա մեր:

Ու հիմա, չերբ անցնում եմ այս փողոցով,
մեր ծառերն իսկ, մեր ծառերն իսկ չերգում են
մեծ կառուցման չերգը կալտառ խշշոցով,
վոր փոխում ե անծալբածիւր չերկրում մեր:

Լ Ո Ռ Ո Ւ Ջ Ո Ր Ը

Այն Լոռու ձորն է...
Հովհ. Թումանյան

Այս Լոռու ձորն է... վոր անպես սիրով
չերգել է մի որ մեծ պոետը մեր.
Գեռ, թվում է թե, նրա հուշերով
լի յեն այս ձորի անունն ու ծերայեր...
Բայց դա մի պահ է, վոր բանաստեղծի
գլուխից չերգերի պատրանքին հլու՝
թռչում է հողից անսանձ, սլացիկ՝
գեպի ան, ինչ վոր ել չեա չի գալու,
Ո՛ւր են անուններն սիրած պոետի,
Դուր է անց կյանքը ժպտախառ լացով,
Դուր են անուններն չարքերը հրապիրտ,
Սաքոյի գոմը՝ լի նենգ կանանցով...
Յընգել են նրանք, մշուշում սահել,
Ֆնացել են լուկ այս ձորը, ժայռեր,
Իրիւրած Դեմ-Բեդի գոշումը անհղ
և բանաստեղծի չերգերը անմեռ:

Այս Լոռու ձորն է... ջրի չեղերքով
գալարվում են զուլգ չերկաթի գծեր՝
նետված հլուսիսից մի ծանր ձեռքով,
վոր այս աշխարհի գանձերը հնձեն:

Բռնութ, ան ուժն է այս ուղին ձեռք,
վորի վրայով Մոլոխը ոռոտի
պիտի աբշավեր դեպի Արևելք՝
նստելու նրա մտքակված ուսին:
Հենց այս չերկաթի շաչ ու շառաչից
թվաց՝ պիտ վառվի այս չերկրում մի ջահ...
բայց փոխվեց հույսը անհույս հառաչի,
վոսկու լծի տակ գլուղները իջան...
Հիմա այս գծով հոսում է մի անց,
նորոգված կյանքի արշուճը բոսոր...
Վողջույն քեզ, գալիք, պայծառ, հրապիրտ,
վողջույն՝ ապագան կառուցող այսոր:

Այս Լոռու ձորն է... ժայռերն անագին,
վորպես հրականներ՝ վոտները ձորում,
պահում են իրենց անխոնջ քամակին
լեռներին կրթթնած գլուղները Լոռու:
Հենց այս ժայռերից, տարիներ առաջ,
ժայռերի վրա թառած գլուղացին
քարերով ձորի այս ճամբան առավ,
առավ ու կապեց մեծ, կարմիր գծին:
Այդ որից հետո հորդեց այս ձորով
վերջին կռիվը աշխատող մարդու,
հորդեց մեծ կամքը այս զուլգ գծերով,
վոր հին աշխարհի հիմքերն է քանդում:
Այս զուլգ գծերը գնում են, հասնում
հին Արևելքի դռան, ուր հողի
և մուրճի մարդը զիզում է ցասում՝
մի նոր աշխարհի պոռթկումով հղի:

Այս Լոռու ձորն ե... ալստեղ պղինձն ե,
 պղինձը՝ ձուլված հողին ե քարին,
 պղնձի համար մեր կամքը թրթռել,
 չեղել ենք ահա կրկին պաշարի:
 Քանդում ենք ահա արդանդը հողի,
 վոր թագցրել ե իբ գանձերը լուռ.
 խլում ենք, քամում պղինձը գեղին՝
 նոր աշխարհ, նոր կյանք վերածուլելու:
 Ահա չեղնում ե ծուխը կաթնագուլն,
 ձուլվում ամպերին՝ Լալվարի վրա.
 հալվում ե քարը, կրակ ե թքում,
 ծընվում պղինձը՝ հեղուկ ե կրակ:
 Քանդում ենք, չկա հանգիստ ե անդորր,
 կյանքին տրվում ե նոր իմաստ ու ձև:
 Դեռ չերբեք, չերբեք ալսպիտի խանգով
 մարդը չի քանդել ե չի կառուցել:

Այս Լոռու ձորն ե... գետը սրբընթաց
 նոր մարդու կամքով պիտ կանգնի մի պահ,
 ուռի, գալարվի, մի նոր հուն գտած՝
 հենց ժաշուի միջով հոսելու ապա:
 Սարի արգանդում վոլորվելով նա,
 թունելի վողորկ կողերին բաղխվի,
 հսկա ոձի պես դուրս պիտի սողա՝
 մի ուրիշ ժաշուի շթթունքից կախվի:
 Մեղմված լայնափող, ամուր տուրբինով՝
 խոշանա պիտի կրկին դեպի վար,
 մինչև վոր հասնի, հոսի նոր հունով,
 նրանից արդեն կլինեն քամված
 (ստեղծող մարդու ձեռքերով հղոր)

անսպառ ուժեր ե խուրձեր լուսի...
 Այստեղ մեր ձեռքով կանգնում ե ալսոր
 ելեքտրոկայանը Ջորագետի:

Այս Լոռու ձորն ե... ուր Ջորագետի
 մեծ ամբարտակն ե, այս ժաշուի վրա,
 մեծ մարտնչովի ե առաջնորդի
 հըսկա արձանը պիտի բարձրանա:
 Պիտի բարձրանա Լենինը, նա, վոր
 հեղափոխության մեր հանձարն ե մեծ՝
 պողպատե կամքով, վոր միլիոնավոր
 մարտնչողներն ուժերը խմբեց
 ե հեղեղեցիկ կարմիր որերին
 տվեց բախտորոշ, վճռական գրոհ,
 հին կյանքը մատնեց կործանման հրին,
 վոր նորը ծնվի ալդ կարմիր հրով:
 Պիտի բարձրանա արձանը, վորպես
 պաշարի դրոշ, վորպես հաղթանակ,
 վոր նրա կոչով նորեր գան հանդես,
 ե կյանքն իր անհայտ գանձերը բանա:

Այս Լոռու ձորն ե... շուտով այս ձորում
 անիվներ, փոկեր պիտի դրդըրդան,
 հուժկու, հոյակապ ալդ նոր ժխորում՝
 փոխվի պատկերը վայրի բնության:
 Ավելի շքեղ, չըքնաղ, գեղանի
 պիտի փայլիլի զմրուխտն անտառի,
 չերբ Ջորագետը հաղարաչքանի
 ալստեղ չերկրային աստղերը վառի:
 Ժաշուրը կախված անդունդի վրա՝

չեն լինի մռայլ չարքի ոթեան,
լուսով վողողված ջրում գիշերվա,
յերբ նրանց խորհող գլուխն չբեւա:
Վողջույն քեզ մարդն, նոր մարդու կռիւ,
բնությունը փոխող, նոր իմաստ ծընող, —
դու լրացնում ես բնության թերին
մարդու հոյակապ ստեղծագործումով:

Այս Լոռու ձորն ե... քաջով ախտանի
սյուները ձորից բարձրանում են վեր,
հասնում տներին այն գլուղաստանի,
վոր սեզ լեռների լանջին և հենվել:
Շուտով, ո՛ր, շուտով պիտի սյուների սյուն
բարձրանան ձորից առուներ լույսի,
անցնեն գլուղի-գլուղ, անցնեն տնե-տուն,
խնդությամբ լեցնեն ամեն տուն ու սիրտ:
Նա՛ վոր թշնամուց քարե կարկուտով՝
այս ձորը խլեց՝ զարկով մահացու,
այդ ձորից, ահա, կըստանա շուտով
իր զարկի շանթը, լույսը՝ հատուցում:
Կըստանա լույսը. ուժը կըստանա,
վոր խոր ազոսի հին գլուղերն այս մառ,
վոր այս կռիւն լարվի, խստանա,
վերջին թշնամին վերանա իսպառ:

Այս Լոռու ձորն ե... մեր աչքի առաջ
փոխվում են նրա անդունդները խուլ,
ու փոխում ե նա մեր կյանքը արագ՝
ինչքան վոր արագ նրան ենք փոխում:
Նա, — ով պղինձ և ձուլում այս ձորում,

ով հսկում և այս չերկաթե ուղին,
ով Ձորագետի թունելն ե փորում,
վոր Ձորագետի ընթացքը փոխի,
ով ահատել, վերե, լեռների ծոցում,
փոքրիկ տըները իմի հավաքած՝
սոցիալատական գլուղն ե կառուցում,
ով ստեղծում և պայծառ ապագան, —
կըրծքի տակ ունի, արյան մեջ, անհուն
սերը՝ գալիքին, քենը՝ անցյալին,
լեւ այսօրվա մեջ ժաման և մահանում,
և այսօրվա մեջ աճում՝ անձկալին:

Այս Լոռու ձորն ե... միայն մի անկյուն
մեր Սորհրդային լայնածիր չերկրում,
ուր մասսաները համառ, անընկուն
համայն աշխարհի նոր բախտն են կըռում:
Ամեն, ամեն տեղ, ուր հինգթեանի
ասուղն և վառ փալում և կարմիր դրոշ,
բուրնկված են այս նոր, արագանիւ
վերակառուցման սաստկացած հրով:
Այս չերկու գիծը, չերկիր Հայաստան,
կապում են հողդ Մեծ Հայրենիքին,
և դու ստեղծագործ ուժերիդ վստահ՝
կերտում ես այստեղ մասը գալիքի:
Հինը փլչում ե, նոր կյանքն և ցընծում.
սահմանավորումն ավելի խորն ե,
քան այս ճեղքվածքը լեռների ծոցում,
քան այս անդունդը... այս Լոռու ձորն ե:

Կ Ա Ռ Ո Ւ Յ Ո Ւ Մ Ը

Ք Ի Մ Շ Ե Ն Ի Ն

1.

Այս ձորում, ուր մի վիթխարի մկրատ
խուզել է փեշերն անտառի, ահա,
այդ լեռնալանջի բացատի վրա
բարձրանում է այսօր մի ափսոսանք:

Նա մեկն է, այն հսկաներից մեկն է,
վոր հընգամյակի վճռական տարում,
ինգուստրիկ շնչով մեր չերկրին պետք է
բերի նոր աճման զսպանակ, լարում:

Ու թվում է ինձ՝ թե կանաչ գորգին
հեքյաթային հսկաներ են բազմել,
չեմ այս ձորափին, անառիկ կողքին,
մի հաղթանակի խնճուկք են կազմել:

Նստել են ահա հաստատ, աներեր,
հսկա շենքերն այս ձորում հմայուն,
լեռների ծոցում այս, ուր դեռ չերեկ
վոչխարներ ելին արածում, մայում:

Նստել են շենքեր, ընց ելի, ելի
չենում են նորեր, ամեն ուր աճում,
վորպես տեմպերի հատակ հայելի,
աբտացում են վերելք, նվաճում:

Ահա քարերի վիթխարի կույտեր
չեմ շեղջեր ահա, շեղջեր ավազե,
ահա չերկաթը,—զանգվածը նյութե,
վոր կյանք առնելու շնչին կսպասե:

2.

Ահա քարերը և չերկաթն, ահա
ավազը,—մեր նոր, ստեղծագործող
մտքին ու կամքին, տեմպին չենթակա՝
ձևավորում են նորիմաստ գործով:

Հենց այս քարերից, հենց այս չերկաթից
կառուցվում էր մեր չերկում դեռ չերեկ
բանտ կամ մի ֆաբրիկ՝ հենց նման բանալի,
վոր հազար-հազար նոր կյանքեր գերեր:

Կառուցվում էր նա մտրակի ուժով,
չոր հացով ծախված ուժով մարդկային,
մարդը կերտում էր, մարդը դառնում զոհ,
վոր իրեն մի չոր կտոր հաց տային:

Ո՛ր, քար ու չերկաթ, ու հող, ապակի,
դուք կարող ելիք ուրիշ մի ուժով
դառնալ տանջարան մարդկային կյանքի,
ուր ցնորք դառնալ արևի մի շող:

Բայց աշխատանքը՝ առանց զրկանքի՝
նոր աշխատանքի վողին ե կռում,
ու դուք դառնում եք մարդկային կյանքի
մեծ չեղձանկության հիմքը այս յերկրում:

Յեվ ուժը, ուժը մեր այս կառուցող,
վոր ձեզ տալիս ե նոր ձև ու իմաստ,
զրանից բացի իր ազատ գործով
ուրիշ ելուծյուն չի կերտում հիմա:

3.

Ահա բանակը մեր, վոր դեռ չերեկ,
իր վողնաշարը դարձրել եր սյուն
յեվ ինքը կըքած՝ պահում եր վերև
վոսկու ե զենքի մի իշխանություն:

Ահա բանակը մեր, վոր Լենինյան
մեծ պատգամներով շաղկապված ի մի,
կառուցում ե նոր աշխարհը հիմա,
աշխարհն ապագա՝ մոտեցող հիմի:

Ահա բանակը, թեև միաձուլ
ամբողջությունն ե հերոսն աժդահա,—
իր հերոսության պատկերն ե գծում
այդ ամբողջության մեջ ե ամեն անհատ:

Խանդավառության միևնույն վողին
յեվ աշխատանքի փառքը մեր դարի
մղում են այստեղ, մղում ամենքին
նոր հաղթանակի ու նոր պայքարի:

Այստեղ ամենքի, ամենքի դեմքին,
ով մի ազգուս ե դնում հնաքանդ
այս կառուցման մեջ, վառվում ե մեկին
Լենինյան դարի խոհը հոյակապ:

Ուզում ե ամեն մեկը նվիրել
այս կառուցմանը այնպիսի մի բան,
վոր գերազանցի հենց ինքը իրեն,
ու ծավալվում ե ցանցը մրցության:

4.

Այստեղ — լեռների վրդովված գրկում,
ամբողջ աշխարհի հիմքերը ցնցող
նոր աշխատանքի հիմն ե զրնգում,
ձևավորվում ե նոր կյանքը գործով:

Այստեղ ամեն մի պտուղտն անիվի
մղելու չե մեր կյանքը սրարշավ
դեպի այն, վորին բյուր գոհեր տվինք,—
սոցիալիստական հոյակապ աշխարհ:

Ու դրա համար առողջան մեր այս՝
չերբեմն ծանր, չերբեմն դժվար,
մեր հերոսական ուսերի վրա
տանում ենք համառ, տոկուն, անշվար:

Ո՛ր, վորքան, վորքան հոգիդ ե բերկրում,
յերբ քո առողջա փոքրիկ գործի մեջ
մի նոր, փառավոր աշխարհ ե չերկնում
իր մի մասնիկը, լուսավոր մի եջ:

Յեւ ահա, ահա այս լեռնակողին,
այս անտառների չեղրին մկրտված,
մեծ կառուցման մեծ խնդուտորիկ ուղին
ձևավորվում է հաբված առ հարված:

Այստեղ ձև առնում, մարմին է առնում
սոցիալիստական կյանքի մի մասնիկ,
թևավորվում է, թռիչքներ առնում,
վոր ամբողջական ընթացքին հասնի:

Գ Ի Շ Ե Ր Վ Ա Յ Ե Ր Գ Ը

Սաղաղություն, խաղաղություն խորին
այս գիշերում, աշխատանքից հետո.
ու անցնում են շաբան-շաբան նորից
խոհեր, մտքեր, հույզեր ու սեր հերթով:

Յեւ լսում եմ այս խոր լռության մեջ
մի հեռավոր չեբդի անուշ կարկաշ...
հույզերի մի հանդարտ, լուռ չեղեջ,
ապրումների պահեր՝ խոր, անկասկած:

Մազիկներով ելեկտրական լամպի՝
կարկաշում են առվակները սարի-
կարկաշը լույս, լույս է դարձել անբիծ,
հիլ է լույսը՝ չերգ, չերգը՝ լույս արել...

Աշխատանքը, մաքրը, մարդն է քամիչ,
քամում է տարերքը՝ քար, ջուր է հող.
նա սանձում է ջուրը, քարը, քամին,—
աշխատանքին, կերտող մարդուն՝ ներբող:

Ահա, ահա լամպը՝ բռունցքի պես,
այդ բռունցքում ճգմըվում է, քամվում
տարերային ուժը՝ ջուրը, ջրվեժ,—
ու նրանից լույս է, լույս է հանվում...

Գիշերվա հանգստի անս խակ պահին
յես լսում եմ լերգեր վառ, չմարող.
մոռնում են, բաղխվում ուժեր տարեբային,
մարտնչում ե մարդը միշտ պայքարող:

ՄԱՀ ՅԵՎ, ՅՆԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հանգիստում եմ դեռ նրան, սրնգահար այն կույրին,
վոր Շահումյան փողոցում, հենված փլշող մի պատի,
շուրթերն հանձնած սրնգի մեղրածորան համբույրին,
իր լերգերն ե կաթեցնում ախորժալուր, հանդարտիկ:

Սրինգը ինձ թվում ե մի լեռնային ջինջ առվակ,
ու հոսում ե նրանից կույրի լերգը, վորպես ջուր,
մերթ ճշում ե անդ լերգը՝ սահանքներից ուժ առած,
մերթ մրմնջում տխրածայն, մերթ ել ուրախ խոխոջում:

Վորքան, վորքան հեռու չե, միայն աչքերդ փակած
դու կարող ես հշմարել ահը, ահը այդ լերգի.
բայց լերգողը, սրինգը, սրնգի լերգն ահա կան,
մայթի վրա տեսնում ես ե լսում այդ լերեքին:

Քեզ ոտար ե թվում այդ խորթ ե հնչում ահանջիդ
այդ հովվական սրնգի շունչը տխուր նվագուն,
ունկընդիր ես որերի գլրդացող շառաչին,
բայց ինչ վորքան այդ լերգից հարազատ ե քո հոգուն:

Մեռնում ե նա, այդ լերգը, այդ սրինգը հովվական,
բայց զգում ես, զգում ես, վոր քո հոգում ել նույնպես
մեռնում ե մի ախուր բան, փոխվում ե մի ինչ վոր բան,
դու ապրում ես, բայց վաղը չես ճանաչի ել դու քեզ:

Այդ մահի մեջ հնչում ե մի անսահման ցնծութիւն,
ինչպէս հատիկն ե մեռնում, մեռնելիս ծիլ արձակած,
ծիլը կանաչ խնդութիւն, վոր ծաղկում ե հաղար դուչն
յեւ ծիծաղում, ասես թե՛ մահի վրա չե ծաղկած:

Ո՛, ցնծացեք, ցնծացեք, մայթեր քանդվող, կառուցվող,
ցնծան, սրինգ, վոր հիմա տխուր քո յերգն ե մեռնում,
ցնծան քաղաք՝ մահի դեմ, ցնծան, յերկիր, ցնծան, հող,
սրտեր, սրտեր, ցնծացեք, ցնծութիւն յերգն ե յեղնում:

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՅԵՐԳ

Հաղթանակի տարեդարձ,
պաշտարների նոր խթան,
թող շեփորեմ յերգը քո,
յերգը կովի՝ սըրընթաց,
յերգը կարմիր հաղթութիւն՝
նոր մարտերը բորբոքող:

Նոյնմերցան սուրը մերկ
իմ աչքերում շողա թող
յեւ շափաղե սրտում իմ,
շողը դառնա կովի յերգ
յեւ բանակին մեր հաղթող
հանե վերջին յերգումի:

Ֆարրիկներում, հանքերում
բանվորական ձեռքեր պիրկ
բարձրանան նոր լարումով,
ու կովի մեր չեռուն
հաղթանակի դիրք առ դիրք՝
վերջին դիրքի առումով:

Համայնական դաշտերում
հավաքական կամքը թող
բարձրանա նոր հորձանքով,
ու նոր գլուղը՝ աններում
հին կապերը կտրատող՝
ապրի, շնչի նոր կյանքով:

Նույնքերյան տարեդարձ,
հաղթանակի խնդություն,
հաղթանակի նոր դրոշ.
այդ հաղթությամբ վեհապանծ
մեծ կառուցման ճակատում
թող բորբոքվի նոր գրոհ:

ԿԱՌՈՒՑՈՂԻ ԼԻՐԻԿԱՆ

Ն Ո Ր Ի Յ Ե Ր Գ Ը

Սոցիալիստական աշխարհն հոյակապ
կառուցվում է իմ աչքերի առաջ,
քանդումի, կերտման անեղ զոյամարտ,
պայթեցման, ստեղծման զղիլը ու շտապը:

Որից որ լինում, աճում ժամե ժամ,
բարձրանում է այդ շենքը վերթաբեր,
ու բորբոքվում է կռիվը դաժան
իրաք հակադիր լերկու աշխարհի:

Յերկու աշխարհի՝ լերկու դասակարգ,
լերկու աշխարհի՝ հին ու նոր մարդու,
լերկու աշխարհի՝ մի տան հարկի տակ,
լերկու աշխարհի՝ միևնույն սրտում:

Կերտվում է նորը իմ աչքերի դեմ,
կերտում եմ և լեռ մեր մեծ բանակում,
նրա անպարփակ ծավալը արդեն
պարփակում եմ իմ անսահման հոգում:

Տեսնում եմ նրան պայծառ աչքերով,
շողափում, զգում մասնիկ առ մասնիկ...
Ջրգտում է կերտող բանակը հերոս՝
զործով իր մտքի թռիչքին հասնի:

Ն Ո Ր Ի Յ Ե Ր Գ Ը

Սոցիալիստական աշխարհն հոյակապ
կառուցվում է իմ աչքերի առաջ,
քանդումի, կերտման ահեղ գոյամարտ,
պայթեցման, ստեղծման զդիրդ ու շառաչ:

Որից որ չենում, աճում ժամե ժամ,
բարձրանում է այդ շենքը վիթխարի,
ու բորբոքվում է կռիվը դաժան
իրաբ հակադիր չերկու աշխարհի:

Յերկու աշխարհի՝ չերկու դասակարգ,
չերկու աշխարհի՝ հին ու նոր մարդու,
չերկու աշխարհի՝ մի տան հարկի տակ,
չերկու աշխարհի՝ միևնույն սրտում:

Կերտվում է նորը իմ աչքերի դեմ,
կերտում եմ և չես մեր մեծ բանակում,
նրա անպարփակ ծավալը արդեն
պարփակում եմ իմ անսահման հոգում:

Տեսնում եմ նրան պայծառ աչքերով,
շողափում, զգում մասնիկ առ մասնիկ...
Ջրգտում է կերտող բանակը հերոս՝
գործով իբ մտքի թռիչքին հասնի:

Փոխում ե կյանքը, փոխում ե իրեր,
(նորը իր մտքով, արնով ե սնվում),
և իր գործի մեջ թրծելով իրեն՝
վերափոխվում ե և վերածնվում:

Իջնող ամեն զարկ, դրվող ամեն քար,
անիվի մի դարձ, շչակի նոր կանչ՝
տանում են մարդուց մի մասնիկ տկար,
բերում են մի նոր ելություն մարգկանյ:

Այս տեղատվության, մակընթացության,
շարժումն ե դգում իմ պոետ հոգին,
ու փոխվող մարդու հոգու առըջան
ուզում եմ ահա վերածել յերգի:

—

ՆԵՐՔՈՂ, ՀԱՐՎԱԾԱՅԻՆՆԵՐԻՆ

Հերոսութուն, մեր որերի շունչն ես դու,
մարմնանում ես կառուցման մեջ վիթխարի,
դու մկան ես ու դու քրտինք ես հորդուն՝
հոսած միլիոն ճակատներից վեհ, արի:

Միլիոնավոր վեհ գլուխներ, վոր հպարտ՝
աչքեր հառած մեծ կառուցման ավարտին՝
բարձրանում են հաստատաքայլ, վեհաբար
բարձունքները կառուցումի և մարտի:

Միլիոններ են, միլիոններ են, վոր հիմա՝
լենինյան մեծ դրոշակը վեր պահած՝
ստեղծում են կյանքը, կյանքը նորիմաստ՝
աշխատանքի հերոսությամբ վեհապանծ:

Միլիոններ են, բայց կան խիղախ ճակատներ,—
վոր խոցացած մարտերի մեջ կառուցման՝
ցույց են տալիս՝ ինչպես պետք ե ճակատել,—
դասակարգի փառքի նիշով հատուցված:

Փոխում ե կյանքը, փոխում ե իրեր,
(նորը իր մտքով, արնով ե սնվում),
և իր գործի մեջ թրծելով իրեն՝
վերափոխվում ե և վերածնվում:

Իջնող ամեն զարկ, դրվող ամեն քար,
անիվի մի քարձ, շչակի նոր կանչ՝
տանում են մարդուց մի մասնիկ տկար,
բերում են մի նոր ելություն մարդկանց:

Այս տեղատվության, մակընթացության
շարժումն ե զգում իմ պոետ հոգին,
ու փոխվող մարդու հոգու առերջան
ուզում եմ ահա վերածել յերգի:

—

ՆԵՐՐՈՂ, ՀԱՐՎԱՆՍԻՆՆԵՐԻՆ

Հերոսութուն, մեր որերի շունչն ես դու,
մարմնանում ես կառուցման մեջ վիթխարի,
դու մկան ես ու դու քրտինք ես հորդուն՝
հոսած միլիոն ճակատներից վեհ, արի:

Միլիոնավոր վեհ գլուխներ, վոր հպարտ՝
աչքեր հառած մեծ կառուցման ավարտին՝
բարձրանում են հաստատաքայլ, վեհաբար
բարձունքները կառուցումի և մարտի:

Միլիոններ են, միլիոններ են, վոր հիմա՝
լենինյան մեծ դրոշակը վեր պահած՝
ստեղծում են կյանքը, կյանքը նորիմաստ՝
աշխատանքի հերոսությամբ վահապանծ:

Միլիոններ են, բաց կան խիղախ ճակատներ,—
վոր խոցացած մարտերի մեջ կառուցման՝
ցույց են տալիս՝ ինչպես պետք ե ճակատել,—
դասակարգի փառքի նիշով հատուցված:

Հարվածալին, առաջավոր են նրանք,
աշխատանքի նոր ելուծյան հերոսներ,
նոր աշխարհի ստեղծած մարդու նոր վորակ,
վոր կառուցման մեր որերի հերոսն է:

Ահա նրանք, ուր վոր դժվար ճակատ կա,
ահա նրանք, ուր հաղթանակն է տարված,
ահա նրանք՝ այսորվա մեջ ապագա
սլաքորհերի հրով հղի ու լարված:

Հերոսութիւնն, մեր որերի շունչն էս դու,
մաքառումի, անդուկ կռիւի, կառուցման
հերոսն էս դու, հարվածալին, այդ մարտում,
դասակարգի փառքի նիշով հատուցված:

Խ Ո Ս Տ Ո Ւ Մ Ը

Տեմպը դանդաղ էր այդ գործարանում,
գործը անվորակ, խոստումն անկատար...
հարվածաշնության կամքն էր ծառանում
արգելքների դեմ՝ համառ ճակատած:

Կովի չեր չելել այդ գործարանի
բանվորութիւնը՝ մի կամքով վառված,
վոր նոր գրոհով հաղթանակ տանի,
սրբի ամոթը թերակատարման:

Վոգեորության անսպառ ցայտող
հեյզերն էր զարկում սրտերում նրանց...
Ու պոետական մեր խումբը այդ որ
նրանց ոգնելու՝ գործարան գընաց:

Մենք բանվորական հուզված ժողովում
յելուծ ռենեցանք կրակոտ, վառման,
ու կամք հայտնեցինք թրծվել նոր բովում,
հվլրվել նրանց գործի կատարման:

— «Ընկեր բանվորներ,—հարցրինք նրանց,—
մենք պոետներս ինչով կարող ենք
ոգնել, լրացնել ձեր գործը թերատ,
միհչի ձեր փառքը մի որ ներբողենք»:

Յեւ ի պատասխան մեր ճառի, խոստման,
մի բանվոր ասաց՝ «խոստումը թողեք,
տվեք մեզ այսօր չերգը կառուցման,
այն վրը դեռ վաղը պիտի ներբողեք...»

Ու մենք զգացինք, վրը մեր գերքերում
ճեղքվածքն ավելի խորն է, իրական...
Մենք գնացել ելինք նրանց ողնեղու,
նրանց կանչեցինք ոգնության սակալն:

—

Ժ Ա Ն Գ Ը

Հերթափոխի ազդանշանն չեբբ չեղավ,
զործարանում չեբբ սկսվեց նոր դրոհ,—
նա մտեցավ մեքենային... սրտնեղած
կանգնեց հանկարծ և մռայլվեց մտախոհ:

Մեքենայի գլխի վրա մի սև լաթ,
ամոթի սև դրոշակն էր բարձրացել,—
նախօրդ հերթից դասավիքը դրոշն այդ
թողել էր սև ժառանգութուն, գնացել:

Նա վճռական մի շարժումով՝ անշվար
դուբս քաշեց այդ սեւ կտորը դրոշի,
նախատրինքի այդ նշանը նետեց վար,
ու գալրույթը փոխվեց կամքի և ուժի:

Լցվեց, վառվեց ներքին ուժով, հրով նա,
հոսանք տվեց անիվներին, փոկերին,
բաց անախորժ ճղնչունով մեքենան
նորից մի ամպ նետեց նրա հոնքերին:

Ահեց նորից գալրույթը նոր հորձանքով,
բաց և կամքը մնաց համառ և տոկաց.
մեքենայի մի պտուտակն էր ժանդոտ,
խանգարում էր անիվներին պտույտ գալ:

Յեւ ի պատասխան մեր ճառի, խոստման,
մի բանվոր ասաց՝ «խոստումը թողեք,
տվեք մեզ աչսոր չերգը կառուցման,
այն վոր դեռ վաղը պիտի ներբողեք...»

Ու մենք զգացինք, վոր մեր դիւքերում
ճեղքվածքն ավելի խորն է, իրական...
Մենք գնացել ելինք նրանց ոգնելու,
նրանց կանչեցինք ոգնութեան սակաչն:

—

Ժ Ա Ն Գ Ը

Հերթավորի ազդանշանն չերբ չեղավ,
զործարանում չերբ սկսվեց նոր գրոհ,—
«Ես մոտեցավ մեքինային... սրտնեղած
կանգնեց հանկարծ և մռայլվեց մտախոհ:

Մեքինայի գլխի վրա մի սև լաթ,
ամոթի սև դրոշակն էր բարձրացել,—
«Խախտող հերթից դասալիքը դրոշն այդ
թողել էր սև ժառանգութուն, գնացել:

Նա վճռական մի շարժումով՝ անշվար
դուրս քաշեց այդ սև վ կտորը դրոշի,
նախատինքի այդ նշանը նետեց վար,
ու գալընէթը փոխվեց կամքի և ուժի:

Լցվեց, վառվեց ներքին ուժով, հրով նա,
հոսանք տվեց անիվներին, փոկերին,
բայց անախորժ ճռնչյունով մեքինան
նորից մի ամպ նետեց նրա հոնքերին:

Ահեց նորից գալընէթը նոր հորձանքով,
բայց և կամքը մնաց համառ և տոկաց.
մեքինայի մի պտուտակն էր ժանգոտ,
խանդաբում էր անիվներին պտուտ գալ:

Դիտեց, քանդեց, յուզեց անիւ, պտուտակ,
յուզով՝ ժանգը, կամքով սրբեց ամոթանք,
փոկը սողաց, սկսեցին պտուտ վալ
անիւնները արագ-արագ, դըղըղան:

Յերբ մեքենան զարկեց, առողջ սրտի պես,
բանվորն զգաց, վոր իր սրտում հորձանքով
արագացավ արջան վազքը, և կարծես՝
մեքենայի հետ եր մրցում այդ վազքով:

Գեղին ժանդից, չերբ աղատվեց մեքենան,
արագացան պտուտները կրկնակի,
ու բանվորի սիրտն սկսեց հագնալ
մեծ հմայքով աշխատանքի նոր փառքի:

Դեղին ժանգը, ծուլութունը՝ ժանգի մեջ,
դասալիքը՝ մարդկային ժանդ մահամոտ՝
դեռ ապրում են աշխատանքի, կյանքի մեջ,
ունեն իրենց սեւ գրոշը, սեւ ամոթ:

Աշխատանքը, կամքն աշխատող նոր մարդու
մաքրագործող յուզի նման, վողողում
մաքրում են այդ դեղին ժանգը, կենսաթույլ
հերոսութւյան փառքն և միայն շողշողում:

Յ Ե Ր Կ Ո Ւ Դ Ր Ո Շ

Քալրտում և ֆաբրիկի մուտքի վրա քրքրւում
մի խսիրե դրոշակ, թռչունի պես վիրավոր,
դրժումի և ամոթի թվեր, բառեր կան գրված
թալրապող դրոշի, այդ խսիրի վրա գորշ:

Ֆաբրիկը չի կատարել իր թվերը ընդունած,
ստացել և խսիրե այդ ամոթը մրցանակ,
բանվորական կոլլեկտիվն, հերոսութւյան ընդունակ,
կրկնակի պես չեռ ընկավ, այդ դրոշը ստացավ նա:

Ապտակ կերած մարդու պես, «չեռանկունին» ֆաբրիկի
իր պատիվը փրկելու հնարներ և վորոնում.
վճիռներ և հանում նա, խորհում կրկին ու կրկին՝
ցրել ամեն տարակույս, ցրել ամեն վարանում:

Բանվորական ժողովը այսօր ծանր և ու մռայլ.
այն խսիրե դրոշի գորշ ստվերն և լուռ լիջի,
ծածկել ժպիտ ու ծիծաղ, բաց սրտերում մի կրակ
արդեն մոտ և բռնկման, ուշանում և մի քիչ ել:

Ահա, ահա հոսում են հազար միջոց, առաջարկ,
ստուգներ ի նման, վոր միանում են մի գետում.
ու հորդում և այդ գետը, քանդում ափը կանաչած,
քանդում պատվար, ամբարտակ, քանդում ամեն խութ
և թումբ:

Յեւ զբոհն և սկսվում մկաններ լարումով,
հերոսութեան ծարավը պապակում և և կիզում.
նոր կռիւ և սկսվում մի բարձունքի առումով,
ամեն արդելք վառում և մի նոր, համառ ընդվզում:

Ամեն, ամեն մի բանվոր, վորպես մասնիկ մի մարմնի
բաշց և վորպես մի ամբողջ, այդ կռիւ մեջ, իր
ցանկանում և խսիրե աչն ամօթը վար առնի,
պատվի, փառքի զրոշը բարձրացնի իր ձեռքով:

Ահա անցնում և առաջ հարվածային մի ջոկատ,
արդեն կարմիր տախտակին անուններ են կարմրում,
աշխատանքի խանդը նոր բորբոքվում և անընդհատ,
կարմիր պատվի տախտակին նոր անուններ են
գրվում:

Բարձրանում և մաս առ մաս, բարձրանում և ամբողջով
բանվորական այդ գնդի գործի վոգին խանդավառ,
բարձրանում են թվերը, թվերն ապրող ու շընչող,
բարձրանում և զրոշը, պատվի զրոշն՝ ընկած վար:

Իսկ խսիրե զրոշը, վորպես հմուտ վորսորդի
ձեռքով զարկված մի թռչուն, ցած և ընկնում վերելից՝
ընկնում և նա ցեխի մեջ, դառնում կոխան աչն վոսին՝
վոր առաջին քայլն արեց այդ զրոհում չերի:

Պ Ղ Ն Ջ Ա Ք Ա Ր Ը

Ահա գրված և սեղանիս վրա
այս գորշ կտորը պղնձաքարի՝
գեղեցիկ կուռ ձորերից սերած:

Մի բանվոր ընկեր, վոր տասը տարի
կուռ ձորերում պղինձ և քանդում,
նվերեց ինձ այդ կտորը քարի:

«Պոետի համար, ընդունիր և դու,
մեր այս ձորերում սրանից... քնքուշ
նվեր ել չկա» — ասաց նա ժպտուն:

Յերբ ձեռքս առա չես քարը այդ գորշ,
լոկ աչն ժամանակ հասկացա լրիվ
բանվոր ընկերոջ ակնարկը զգուշ...

Իսկ չերը նվերը գրպանս դրի,—
«Հմուտանաս, հա՛, այդ քարի մասին
անպաշտան,— ասաց,— մի պոետ գրիր»:

Վորժան չես հիմա կարող եմ հիշել՝
չկար իր խոսքում վոչ վերավորանք
և վոչ ել կծու հեգնության մի շեշտ:

Բայց, չերբ հրաժեշտ չես տվի նրան,
սեղմելով ձեռքը ջղուտ, պողպատե,—
դեմքիս դգացի ամոթի կրակ:

Ու չերբ հեռացա, ինձ թվում եր թե՛
ընկերս վոչ թե նվեր տվեց ինձ,
այլ սրտիս վրա այդ քարը նետեց:

Կարող եր հենց նա, հենց նա ինձանից
ավելի պաշտառ պոեմներ գրել
այդ քարի մասին, վոր նվիրեց ինձ:

Յես կարող եյի այդ քարը բերել
հողի արգանդից, հենց իմ քրտինքով,
և մեր կառուցման չեղքին նվիրել:

Ընկեր, նվերիդ փոխաբեն, ահա
այս չնչին չերզն եմ նվիրում չես քեզ,
դեռ այն ամոթի կսկիծը պահած:—

Մինչև վոր ինքդ, հենց ինքդ չերզես
քո նոր շնվերով պաշտառ, պղնձե՛
այդ աշխատանքիդ հմայքը պես-պես:

Մինչև վիճակվի պոետին, ինձ ել՝
չերզի իմաստը ստեղծել քրտինքով
և չերզը հենց քո հալոցում թրծել:

Խսկ մինչ այդ, մինչ այդ՝ թող հողիս դժգոհ
այդ բաժանումից (արդեն չքացող),
այս մեծ կառուցման մասնակցիմ չերզով:

Բայց արդեն, արդեն դուլթիչ զնդոցով
ձուլած պղնձիդ և չերզիս միջից
չեղնում ե վաղվա որը լուսացող:

Մ Ա Յ Ր Ե Ր Ը

Հերթափոխիս և գործարանում: Ալիք—ալիք
վարդակարմիր լաշակները դուրս են հորդում.
ներս և խոստում մի նոր հորձանք աղմկալի,
գործարանն և կրկին չեւում ու վորոտում:

Իլիկները նորից իրենց սլարն են դառնում,
մեր որերի հոլովման պես արագ-արագ,
ու բամբակն և անվերջ հոսում առու-առու,
թեև և դառնում ճառագայթի նման բարակ:

Ինչ վոր մի բան կանանց սրտից ու աչքերից
հոսում և արբ թեւերի հետ անվերջ, անձալը,
հյուսվում գործվող կտավների բոլոր ծալքերին,
ու ժպտում են կտավները ճերմակածալ:

Յեւ իլիկի ամեն մի դարձ, ամեն պտույտ,
ճառագայթի նման ձգվող ամեն մի թեւ
ու կտավի ամեն մի ծալ՝ նրանց սրտում
նոր չեւանդի հուր և վառում, մրցման հրդեհ:

Հերթը փոխվում, նորոգվում և, գործը աճում
ու կապվում և մեր աշխարհի աճին արագ,
ամեն մի հերթ հետն և բերում մի նվաճում,
նորոգվում են միտքը, սիրտը, կենցաղ ու կարգ...

Ահա նրանք, վոր բղխեցին դռներից լաշն,
ցրիվ չեկան հսկա բակում, կարծես մի հողմ
մի վիթխարի վարդի թերթերը արվելան
ցրիվ տվեց դաշտի վրա՝ այս կողմ, այն կողմ:

Յրիվ չեկան, բայց մնացին կապված իրար,
վորպես չեղի անքակտելի, շնչող բառեր.
կյանքը հիմա խորհրդային հողի վրա
հենց այդպես և սնում սերունդ, բորբոքում սեր:

Յրիվ չեկան, բայց խղճքե խղճքե ահա նրանք.
հետևում եմ չես հուզմունքով ամեն մեկին.
նրանց դեմքին լաղում և մի պայծառ կրակ,
վոր չեմ տեսել վոչ մի տղա մարդու դեմքին:

Յեւ ինչքան վոր մոտենում են այն սպիտակ,
նոր շենքերին, գործարանից մի քիչ հեռու,
այդ կրակը ավելի չե վառվում հստակ
ու դառնում և ծիծաղների հոսող առու:

Այդ շենքերում աճում և նոր մի մարդկութուն,
վոր սնվում և աղատ կնոջ մաքուր կաթով,—
մի հոյակապ ամբողջության լի և խնդուն
սերմիկները՝ վաղվա կյանքի համար ճաշթող:

Ահա նրանք որբոցներում սիպ-սպիտակ,
վորպես վարդի լի կոկոններ ակնապարար,
նրանք այդպես, չերջանկության դեռ անգլատակ,
աճ են առնում մի չերջանիկ կյանքի համար:

Յե քշանիկ կյանք, վոր կերտվում ե հերոսական
դոհոդությամբ, պայքարներով դժվար ու թեթ,
կերտվում ե նա, ծավալվում ե, աճում, սակայն
դեռ բաղկվում են յերկու աշխարհ իրարամերժ:

Ահա նրանք, բանվոր մայրեր, վոր կերտում են
բանվորական բանակի հետ նոր կյանքն այդ թանգ,
ահա նրանք, վոր սընում են, վոր կրթում են
այդ նոր կյանքի համար նոր մարդ, նոր ելությամբ:

* * *

Ու կրկին կրկնակի սիրով, ընկերներ, քույրեր,
վեհանում եք իմ առաջ դերով կրկնակի,
բորբոքում եք մեզ հետ դուք պայքարի հուրեր,
դուք ընկեր, դուք քույր և դուք մայր ու կին:

—

Պ Ղ Ի Ն Ջ Ք Ա Ն Դ Ո Ղ Ն Ե Ր Ը

1. ԱՆՀԱՆԳԻՍ ԳԼՈՒԽԸ

Նրա գլխում, այդ հանքավոր բանվորի,
մի անհանգիստ միտք եր աճում և վառվում,—
ինչպես ինքը հանքահորում, — այն որից,
չերբ ժողովրդի թե՛ լեռան ե սպառվում:

Տեսնում եր նա աչքերով իր փորձառու,
զգում եր նա, վոր պղինձ կա անսպառ.
նուշխակ մուրճը, շոշափուկի պես՝ ամուսն,
հաղորդում եր նույն կարծիքը անբարբառ:

Սակայն ինչո՞ւ ինժինները չի թողնում
այդ ուղղությամբ հողը քանդել և դնալ...
Ու բանվորի զսպված կամքն եր վրդովվում,
ինչպես անփորձ ձեռքով բանող մեքենա:

Ինչո՞ւ սակայն խորհել, զգալ ու լուկ
և տաղնապել, պետք ե անցնել և գործի,
ինժինները ինչ ուղղում ե՞ թող գրե,
ինժինները թշնամի չե մեզ գուցե:

Յերկու ուրիշ ընկերոջ հետ միտք արավ՝
հին բանվորներ՝ կուլի, կամքի մարմնացում.
հանքահորը կարծես դարձավ «գաղտնարան»,
ու չերեքով գործի անցան լուռ, անցուց:

Գիշերը լուռ թանձրացել է, խոտացել,
հանքահորում շոշափվում է նա նուշնիսկ.
խավարի մեջ, հողի տակը ընթացել՝
աշխատում են չերեք բանվոր անհանգիստ:

Ու կարբիտի փոքրիկ լամպը՝ պահապան
աչքի նման՝ պլպլում է խիստ զգուշ,
միայն նա չե տեսնում, լսում գաղտնապահ,
ինչ անում են բանվորները, ինչ զգում:

Յեվ թվում է բանվորներին թե՛ մի պահ
չետ գնացել ամբողջ տասնհինգ տարի,
նիստ են արել, վճիռ հանել գաղտնաբար
և անցել են ընդհատակյա պաշարի:

Ու թվում է՝ խորախորհուրդ գիշերով՝
մեքենա չեն գնում ալդտեղ պաշտոցիկ.
ու հիշում են հին որերը... հիշելով՝
ամբանում են մկանները պիրկ ու ձիգ:

Ու քանդում են՝ լի անսպառ լեռանդով,
վորոնում են պղնձի մի նոր չերակ,
հարվածներից կաշի է տալիս ժալուն անթով,
ու սրտերում բոց է տալիս մի կրակ:

Համառությունը՝ վստահ հաղթանակին մոտակա՝
խլուրդի պես փորում է, հողի սիրտը խաբիւրում...
Արդեն, արդեն պղնձի հաբուստ շերտի հետքը կա,
հիվ է հիմա հաղթության կաթմիր դրոշը խլում:

Ահա, ահա կարբիտի պլպլացող լույսի տակ
բացվում է դուշ, փալլիլուն հանքաշերտը պղնձի...
Հաղթանակի պես շքեղ, ուրախության պես հստակ՝
բանվորական աչքերը վառվում են գեղեցիկ:

Հիշողություն քմահաճ... նորից հիշում են նրանք
հին որերի պաշարից դեպքեր, դեպքեր բնորոշ, —
ինչպես այս նուշն հանքերում՝ չերը դտան մի նոր
չերակ,
խկուշն թողին, ծածկեցին հող ու քարի շերտով դուշ...

Ու հիշում են... հիշելով՝ ամբանում են մկաններ,
կամքն է աճում, բարձրանում հերոսության հորձանքով.
մաքդիկ հիմա գործում են, վորպես հզոր հսկաներ,
փառք է հիմա առաջա աշխատանքը մեր կյանքում:

Հերոսական ժպիտով ճակատներն են վահանում,
բարձրանում են կրճքերը՝ հաղթանակով վահանված.
ալդ կրճքերին նստում է, դրոշի պես վահանուն,
աշխատանքի հերոսի նշանը մեծ, վահանաճ:

Հին կյանքի տակ դժոխացին մեքենա
և ականներ զրած ահեղ, պաշթուցիկ,
պալքարի մեջ մեկ հաղթական, մեկ քնատ՝
հերոսության մեծ որերը պաշթեցին:

Հերոսություն, արժանի նույն որերին,—
հերոսություն մեծ քանդումի դեպքերում,
քանդում, վոր հենց կառուցումն էր և նորի,—
մարմնանում էս այս կառուցման տեմպերում:

Մեր աշխարհում, աչսպես, աչսոր ամենուր
հերոսության ալիքներն են լեռնանում...
Ու նոր մարդը, վոր աճում է ամեն որ,
հերոսական իր դործով չի լիանում:

Ու նայում ենք այլ աչքերով, այլ վոգով
աշխատանքին, վոր ելությունն է մարդու,—
հենց այս հանքը, վոր քանդեցին յերեքով,
յերեկ միայն ատում ելինք և ատում:

Ահա աչսպես, յերեք հերոս ընկերներ,
դուք քանդում եք վոչ թե, վոչ թե լուկ պղինձ,
դուք կերտում եք նոր ելություն, վոր մերն է,
վոգեփոխում աշխատանքը, ձեզ և ինձ:

—

ՔԻՄՇԵՆԻ ԲԱՆՎՈՐ Ն. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆՆԵ

1

Հարցուրների մեջ էր,
հարցուրների նման,
յես... «Պառնասից լիջել»՝
հանդիպեցի նրան:
Տեսա աչքերում իբր
գարնանային մի շող՝
առանց դեգերումի
յերգեր վոգեկոչող:

Թեև մի ընդհանուր
բան կար յերկուսի մեջ,
վոր պալքաբի հանում,
բորբոքում էր անվերջ,—
բայց նրանում ինչ վոր
հերոսական մի գլիծ՝
սուր, շեշտակի իջնող՝
տարբերվում էր ինձնից:

Յերբ նա ձեռքս սեղմեց,
յես... սուր ցավ դգացի...
Բայց ժպտալ մեղմ էր,
դուբեկան և անծիր:

Ճանաչեցի նրան,
աչքերի մեջ մի շող՝
լերկսիւս միանըման
մանկութունը հուշող:

Մանկատանը ինձ պէս
պոետ եր նա մանուկ...
Ու խաղի մեջ նա մեզ
միշտ կուլի յեր տանում:
Բացի պոետական
իր շնորհքից,— ուներ
մարդված, ամուր մկան,
կռիվներ ձեռ սեր:

Բաժանվեցինք. ինձ պէս
հիմա թվ ե հիշում՝
թե ի՞նչ յեղանք, ինչպե՞ս,
անցյալ կյանքի մոտում:
Հիմա, հիմա սակալն,
անհուշ աչդ հին ուրից,
կովում հերոսական
հանդիպեցինք նորից:

2.

Նա պոետ ե կրկին,
կրկին պատրաստ մարտի,
առնական ե վողին
գրոհներ ռաթիվ...

Նա կուլի չե հանել
մի նոր ջոկատ, սակալն
եկ խաղ չի աչդ անմեղ,—
գրոհ ե հերոսական:

Ձունի ընկերս հիմա
հրացան ու դաշույն...
Նոր կառուցման համար
նա քարեր ե տաշում...
Աչդ կուլի մեջ ե նա
դնում արվեստ ու կամք,
միտքը բաղմահ ընար,
արջուն, քրտինք, մկան:

Ահա շենքը, իրավ՝
մի հոչակապ պոետ.
ստեղծում ե նրան
մի կոլեկտիվ պոետ:
Ամեն մի քար բառ ե,
տողի մեջ ե մտնում,
տողը տողին շարել՝
կազմել չերգի մի տուն:

Աչդ պես, աչդ պես հերոս
մեր այս բանակն ահա,
վոք պես նոր Հոմերոս,
դարի եպոպեան
կերտում ե լերկաթով,
քարով, կրով, ջանքով
յեվ լենինյան հաղթող
պատգամների զենքով:

Ահա յերկու պոետ,
 լեւ՝ բառի, հա՝ քարի,
 ու պատրաստ ենք զոհել
 մեզ հուշն աչք պաշտօնին, —
 թեև զենքը նըրա
 քարն է, մուրճն է կոփող,
 իմը՝ թուղթ ու մեղան,
 իմը՝ գրիչ գլուխով:

—

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Պ Ա Հ Ը

Հայացքն իմ սուր, վոր կտրում ե անծիր
 լայնութուններ, դաշտեր անհորիզոն,
 լեւ հառել եմ ահա աչքս մի գծին,
 սահմանածրին՝ աշխարհը կխառդ:
 Խնչպես կանգնած ջինջ գետափին, կամ թե
 կամըջող գերանին վտառ գրած՝
 տեսնում ես քո վտռներին հակադիր
 կանգնած ե մեկը իր գլխի վրա, —
 ահա, աչքս սահմանագծում աչքպես
 իրար հակոտնյա յերկու աշխարհ կա՝
 վտռները դեմ առ դեմ տված, առես,
 հրում են միմյանց համառ, մշտական:

Հսկում եմ լեւ աչքս սահմանն, անսահման
 մի վիթխարի հաղթանակի համար,
 վոր մեր աշխարհից փարոսանման
 լուսարձակում ե, բորբոքում պաշտօն.
 Հճանաչելով սահմաններ ամուր,
 ճեղքելով անցնում բանականի արթուն՝
 հա թափանցում ե, հասնում ամեն ուր,
 վորտեղ մարդն ե գեռ կեղեքում մարդուն:

Հսկում եմ լեւ աչքս սահմանը, սակայն
 մի սահման ե մեր գործը ճանաչում, —
 ամեն մի լերկրում մեր հերոսական,
 քանվոր դասակարգն ե հար մարտնչում:

Թշնամու թրկունքում գծած սահման.
մեր այդ յերկու սահմաններն միջև
ճգնվում ե նա՝ մեր թշնամին համար,
մեր այդ յերկու գիծը մի գիծ դառնա մինչև

Կարմիր աստղը, վոր կրում եմ ճակտիս,
մտքիս վորքան պայծառութուն, վորքան
արիութուն ե իմ վոգուն տալիս,
կամքիս՝ պողպատ, բազուկներիս՝ մկան...
և վորպիսի, ո՛ր, վորպիսի՝ դարկով՝
լինքնավստահ գալիք հաղթանակին՝
չես կաթող եմ փշրել բաց, անսքող
ժանիքները անց դադադած վաղրի,
վոր խելակորույս, կրակն ուղակում,
պիտի ծառանա իմ հայրենիքի
ապառաժներն ի վեր, իր արնախում
չերախը բաց՝ դաժան և անհող:

Ահա որն ե բացվում. և սվինն իմ
խաղում ե՝ արեւից մի շող կացած,
կաթկթում և նրանից ցոլքն արելի՝
շեկ ճառագայթներ են ասելվում ցած:
Ո՛ր, նա կարող և լույսի փոխարեն
հենց այսօր, թե մարտի փողը հնչի,
արջան, կարմիր արջան շիթեր ծորել
և մարտնչել մինչև շունչս վերջին:
Վորքան ել դժվար լինի այդ, դժվար,
չես հանուն այն նոր, անարյուն կյանքի,
վոր մենք կերտում ենք այսօր ժամե ժամ,
չես արյուն կաթող եմ թափել հանդիստ:

Յեւ այդ կլինի մարդկային արջան,
ով գիտե՝ դուցե, հեղումը վերջին
մարդկային ձեռքով. ո՛ր, հանուն դրա
չես հեմ խնայի յերբեք, վոչնչի:

Որն ե բացվում. յերկնի հայելու դեմ
իմ կարմիր հայրենիքն այս առավոտ
թե վեհաբար կանգնի, իրեն դիտե,—
չի ճանաչի իրեն հաղարավոր
այն նոր հակահերից, վոր այս գիշեր
հասակ նետած մահ են գուժում անսքող
այն աշխարհին, վոր չպիտի լռիս
այս սահմանից այն կողմ, ինչպես այս կողմ...
Այս անսահման աճումն իմ մեջ աճում,
դառնում ե կամք, դառնում կովի կորով.
աճումն այդ, վոր սահման չի ճանաչում,
պաշտպանում եմ իմ արյունով, սրով:

Ահա որն ե բացվում: Սահմանից դեն
նվազում ե հացը, ցասումն աճում.
միակ հացը հիմա դաշտույթն ե թեժ,
վոր հիմա վերջին կովի չե կանչում:
Աճում և նա ամեն գիշեր վորքան,
հասունանում ե նա որը որին,
վոր մի գիշեր, անհղ գիշեր պոռթկա,
ինչպես այստեղ կարմիր չոկտեմբերին:
Պիտի պոռթկա և մի ակ առավոտ,
սվինները նետած արյունափայլ,
հենց այս սահմանում, յեկած իրար մոտ՝
պիտի համբուրվին, ո՛ր, յերկու չուրայր...

Հ Ա Յ Ր Ը

— Դաստակներիդ վրա, հայրիկ, ի՞նչ հեռքեր են, վորպես ճերմակ ապարանջան, ողակածե...

— Նույն հեռքերը կան, դավանիս, իմ վոտքերին: Հին աշխարհի կնիքն ունենեմ և՛ վոտ, և՛ ձեռ: Շղթաներից հեռք են դրանք, ճերմակ սպի: Ղթաները հին աշխարհի սև, ցարական, վոր կբեկ եմ Հայաստանից մինչև Սիրիոյ տասը տարի շղթակապ, աքսորական:

— Այդ ի՞նչ հեռք ե քո ճակատին փալլում, հայրիկ, ինձ պատմում ե նա անցյալից հզոր մի բան...

— Նույն նշանը կա, դավանիս, կրծքիս արի. նա պատմում ե մեր այսորվա անցած ճամբան: Հերոսական կռիվ, զենքով և արյունով խորտակեցինք հին աշխարհի շղթան դաժան. — Սորհուրդները ստեղծեցինք արլան գնով, այդ որիցից սպիններ եմ պահել նշան...

— Կրծքիդ փարած այս ի՞նչ շքեղ նշան ե, հայր, հերոսութան, փառքի այդ ի՞նչ մարմնացում ե...

— Այդ անցյալից չես չեկել եմ հերոսաբար. մասնակից եմ այսորվա մեծ կառուցումին: Նորի կերաման, հին աշխարհի քանդման, ճնշման՝ պաշարներում դրած արլանս, ուժիս համար, — դասակարգս ինձ տվեց մի փառքի նշան, վոր կրում եմ կրծքիս վրա հերոսաբար:

Գ Յ Ո Ւ Ղ Ի Լ Ի Ր Ի Կ Ա Ն

ՆԱՄԱԿ ԳՅՈՒՂԻՑ

Սիրելի իմ բարեկամ, հերբեր,
վոր այսքան ուշ եմ նամակ գրում.—
գարնան գրոհի այս որերին
նամակի ժամանակ չի մնում:

Նուշնիսկ մուսան, իմ լիրիկ մուսան
լերեսը դարձրել ե ինձանից...
Այսօր չեմ նրան հեռվից տեսա՝
նստած աղեղվող ծիածանին...

.

Այնքան փոխված ե գլուղը, այնքան
քիչ բանով ե նման այն գլուղին,
ուր հինգ տարի առաջ ընկա
ե ուր այնչափ հին բաներ թողի:

Աճել ե կոկեկտիվը, աճել
ե ընդգրկել մոտ կեսը գլուղի.
զգում ե ե նա, ով դուրս ե մնացել,
վոր միայն այդ ե ճամբան ուղիղ:

Այս գարնանը առաջին անգամ
որակտորը հորնդաց մեր հանդում.
հենց այդ սր, թանգագին բարեկամ,
կոկեկտիվ մտան մոտ քսան տուն:

Այս գարունը շատ անձրևոտ էր,
չնայած դրան, սլաքման դրինք՝
ցանքսը լրիվ կատարել և զեռ
մոտ գլուզն ել առնել բուքսիլի:

Ձմանաս թե դա աչքաքն հեշտ էր,
դա խկական կռիվ էր կարծես,
հենց աչքալիսով և, պետք է շեշտել,
վոր վճռում ենք բաղմաթիվ հարցեր:

Մեր կուս-ըջիջը փոքր է, սակայն
համախմբելով ուժերն ի մի
վարում և մարտն աչք հեքոսական,
գլուզի մասսաները հանած կռվի...

Յերեկ չես «Ցասումը» հիշեցի...
գլուզխորհրդում աղմկոտ նիստ էր.
քարտուղարին դուրս քշեցինք,
պարզվեց, վոր նա ուղորտունիստ էր:

Մի կուլակի պահել էր... հանգիստ.
ցուցակում դրել էր՝ «միջակ է».
— «եղ վճից, հարցրեց մի կոմսոմոլիստ.
թե հա միջակ է, դու... միջատ ես...»

Պատկերացում էի մտքիս մեջ
աչքաեղ՝ կուլակին, — գաղաղած շուն.
բալց դրսից գլուզացի չես նա «խեղճ»,
եյությամբ նա մի սարդ է, բուրժուզ:

Աչքաքն խորամանկ է նա, աչքաքն
«միամիտ, անուսում գեղացի»,
աչքաքն և խոսում, կարծես ընկած՝
«խեղճը» կարոտ և որվա հացի:

Սակաչն հենց վոր մի հարմար տեղ դա՝
ցուլց կտա նա ժանիք և մագիլ,
ցուլց կտա նա իր մուրթը ներկած,
մի խոսքով, գայլ մի՞ դարձած մաքի:

Շատ է փոխվել մեր այս գլուզացին,
մանավանդ նա, կռիվողում վոր կա,
հետևիք նրա նիստ ու կացին, —
շատ բան կա իր մեջ բանվորական:

Կանաչք ել... դեռ կան հարս ու կեսուր՝
տեղ-տեղ չխոսկան. թոնիր, աման...
Բալց այս ամսից բացում ենք մսուր
կոմունի ճուտիկները համար...

.

Դու կարդա տողերիս արանքում
աչն, վոր կիսատ թողեցի ակամա.
դժվար է գրել մի համակում
աչն ամենն, ինչ արվում է հիմա:

Գ Յ Ո Ւ Ղ Ա Կ Ա Ն

Ա Կ Ս Ե Լ Ի Ն

Այսօր հողիս ապրում ե հրճվանքը մեր գյուղերի,
վոր ընկել են ճանապարհ ե չեն ուզում լինել գյուղ,
վոր չերկաթե մի բազուկ նրանց հանած հյուղերից,
առաջնորդում ե դեպի մի նոր աշխարհ աներկյուղ:

Գյուղը, գյուղը հայկական, հաղարամյա այդ կրիան,
խնչ տեմպեր ե վերցրել՝ փոփոխելու ինքն իրեն.
խլուրդային բուշները, տնակներն ընդյերկրյա
բարձրանում են հողից վեր, վոր շնչահատ չնիրհեն:

Փոքրիկ այդ հին տները՝ իրենց հոգսով ե ցավով՝
մեծանում են միաձուլվ, նոր դեմք առած ե լմաստ.
ու ժպտում ե արտերին մի նորարաց առավոտ,
արտեր, դաշտեր, վոր անթումբ ե անբաժան են հիմա:

Արոր ու սալ դեռ այսօր ճըռնչում են, բայց արդեն
նահանջում են աբտերից՝ աշխատելու անկարող,
ու մեքենան, մեքենան, այդ փրկիչը յերկաթե,
դուբս ե վանում գյուղերից սալ ու գութան ե արոր:

Արտաքինը գյուղերի, դեռ տխուր ե, գուցե հին,
բայց ինչքան ե փոփոխվել ե նոր մարդ ե գյուղացին,
նոր աչքով ե նայում նա աշխատանքին ե հողին,
նոր լմաստ ե տալիս նա ստեղծագործած իր հացին:

Բայց հողի մեջ ե հացի դեռ մնում ե հին մի բան,
ու կառչել են նրանից դեռ շատերը գյուղերում,
ինքն իրենից նահանջում, մոտենում ե նորին նա,
ու ձուլվում ե, ձուլվում նա ընթացքի մեջ մեր չեռուն:

Ու թշնամին դադադած, մեր այդ վերջին թշնամին,
դավ ե հյուսթում ընթացքի, արշավի դեմ նոր գյուղի,
պայքարի մեջ թողնելով իր դիրքերը մի առ մի,
ահանջում ե՝ հանձնված խորտակման սև չերկյուղին:

Ընթանում ե գյուղը նոր՝ դադարելու գյուղ լինելի,
մոտենում ե, վոր լուծի իր սահմանը քաղաքին...
հաղթանակը՝ վոր այսօր խորհրդային գյուղին ե,
դասակարգին ե մեր մեծ վողջ աշխարհում, ահագին:

Ս Ե Ր Մ Ե Ր

Դեղձան և արտը, դեղնել և մարդը, վոսկի և աչքին,
խարտյաշ արեւը հասել, ծորում և վերից բույր ու խեղ՝
իննեւորդ ամիս, ով դու մալբոլթուն չերկրիս կաթոգին,
այս ակնապարար շեկ լիութունը մեզ պիտի բաշխես:

Յերգս քեզ, աշուն, դու հասակն առած, անցած
դարունն ևս,
այս լիութունը քրտնքի բերքն և, գարնան ուժը
մեր...
Նոր դարունների համար վորպիսի՞ հմայքնիւր ունես,
ու պտուղներդ՝ գալիքի համար վորպիսի՞ սերմեր:

Հ Ո Ւ Ն Ձ Ք

Դաշտերի դեղձան աշունն և.
հասկերը փոթորկում են ծով...
Ու հզոր մի ձեռք քշում և,
նավի պես, մեքենան հընձող:

Անցի՛ր դաշտերից մեր, անցի՛ր,
մանգաղի անգույն լիւրիկա,
հանրային դաշտերի հացից
քաղաքի բուրմունքը թող գա:

Ա Շ Ն Ա Ն Ա Յ Ա Ն

Վիթխարի ու գորշ մի ցընձուղ
շիթերով, թելի պես բարակ,
մեր հերկված դաշտերի վրա
իր թաց գուրգուրանքն է լցնում:

Դաշտերի սիրառատ կրճքից
այդ հեղուկ թելերն ի վեր
լինում են կանաչող ծիլեր...
Թվում է գարուն է կրկին:

Յ Ե Ր Կ Վ Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն

Այս չերկշագիլ հունտը, այս հատիկը
մի չերկվուկթուն ունի իր ամբողջում,
ծիլ է արձակել նա և մոտիկ է
նրա մահը, չերբ ծիլն է կանաչում:

Աճում, բարձրանում էս դու, ցողուն իմ,
չերկշագիլ այդ հատիկից ամբողջական...
Մեր աշխարհը, ուր մի ափ հող ունի,
այդ չերկշագիլ սերմի ցողունները հագավ:

Լ Ի Ո Ի Թ Յ Ո Ւ Ն

Լիանում ե աչքս, չերբ նայում եմ ալսպես
անսահման ե անթումբ ալս կանաչ արտերին,
լեցվում ե իմ սիրտը, ու ծաղկում ե, ասես,
իմ սրտում խնդության մի կարմիր վարդենի:

Այդ մի պահ ե սակայն, հիացմունքի մի պահ՝
պայծառներից հետո՝ թումբերը կործանող,
ինչպես անձրևից վերջ թաց դաշտերի վրա
խնդությունն ե իջնում դշութիչ ծխածանով:

Ահա նորից, նորից կովի շփուր, գրոհ...
Ու շարժվում են կրկին միլիոնները մեղ հետ...
Աչքերիս մեջ հիմա՝ մի կաս-կարմիր դրոշ,
ու սրտիս մեջ՝ ժայթքող ատելության հեղեղ:

Արտերն ալս, վոր ժպտում են կանաչով լի,—
ուր հաղթ խրթնջում եր հենց ալս կովի դարնան
շողեշարժ ձիերի մի չերկաթե ջուլիբ,—
ծվեն-ծվեն ելին թըմբով, քարով, արցամբ:

Փլվեցին թմբերը հենց մեր, հենց մեր ձեռքով,
ով փլցրեց՝ հիմա ինքն իրեն ե փոխում.
դա լինում ե ներքին պայքարով ու կրքով,
ինչպես հունտն ե ճալթում, արձակում նոր ցողուն:

Այս քանդումի, ալս մեծ ալակերպումի դեմ,
եյափոխման, ստեղծման չերկունքի դեմ, ահա,
վերջին կատաղությամբ նոր դավեր ե նշութել
թշնամի մի բանակ, դատապարտված մահվան:

Մահվան դալարքի մեջ՝ մագիլներով անգոց
հետ ե պահում մեղնից ուշացողին, նրան՝
ով չի լուծել սրտում մի չերկվության հանդուց,
ով տատանվում ե դեռ չերկու ճամբի վրա:

Փակված ե առ ընդմիշտ, լսիր, լսիր, ընկեր,
փակված ե առ ընդմիշտ այն հին, այն մի ուղին,
դու, վոր չերեկ մեղ հետ ճանապարհ ես ընկել,
հենց դու աչք ուր, աչք ուր աչք հին ուղին թողիր...

Լայնանում են հիմա ալս արտերը, փովում,
միանում են նրանց կանաչի նոր շերտեր,
նոր ուժեր են մտնում ալս նոր ձևի կովում,
փողփողում ե արդեն հաղթանակը մեր դեմ:

Լիանում ե աչքս, չերբ նայում եմ ալսպես
անսահման, անթումբ, ծավալուն ալս արտերին,
լեցվում ե իմ սիրտը, ու բուրում ե՝ ասես՝
այնտեղ հաղթության կարմիր վարդենին:

ՆԱԽԵՐԳԱՆՔԻ ՓՈԽԱՐԵՆ

Եջ

1. Ոտար կաթը	5
------------------------	---

ԼԻՐԻԲԱԿԱՆ ՖՐՈՆՏ

2. Լիբիքական ֆրոնտ	9
3. Թանաքամանը	11
4. Մոլեխոտը	13
5. Լիբիկան	14
6. Սրնդի մասին	15
7. Յերգը	17
8. Առավոտ	20
9. Կարմիր ժպիտը	21
10. Ատելուծյան լիբիկա	22
11. Փրկուծյունը	24
12. Աչքերը	26
13. Սիրո յերգ	27
14. Բնուծյան յերգը	28

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԼԻՐԻԿԱՆ

15. Ճերմակ կտավը	33
16. Քարտեղը	35
17. Փողոցը	39
18. Լոռու ձորը	40
19. Կառուցումը	46
20. Գիշերվա յերգը	51
21. Մահ և ցնծուծյուն	53
22. Տարեդարձի յերգ	55

ԿԱՌՈՒՑՈՂԻ ԼԻՐԻԿԱՆ

23. Նորի յերգը	59
24. Ներքող հարվածայիններին	61
25. Պոստումը	63
26. Ժանդը	65
27. Յերկու դրոշ	67
28. Պղնձաքարը	69

29. Ծայրերը	72
30. Պղինձ քանդողները	75
31. Յերկու պոեմ	79
32. Սահմանապահը	83
33. Հայրը	86

ԳՅՈՒՂԻ ԼԻՐԻԿԱՆ

34. Նամակ գյուղից	89
35. Գյուղական	92
36. Սերմեր	94
37. Հունձք	95
38. Աշնանացան	96
39. Յերկվություն	97
40. Լիություն	98

Պետերասի տպարան, Յերեվան, Սրբազրիչ՝ Տ. Տերունի
Դավիթ Ն 7490 (Բ) Հրատ. Ն 2209 Պատվեր Ն 1627 Տիրած 4000

Հանձնված է արտադրության 10/V 1932 թ. Ստ. Ֆ. Ե
Ստորագրված է տպագրվում 27/V 1932 թ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0358531

46588